ศาสนพิธี
สำหรับชาวบ้าน

ระเบียบแบบแผนสำหรับปฏิบัติทางศาสนา
ในการบำเพ็ญบุญกุศลต่างๆ
สำหรับชาวบ้านและประชาชนทั่วไป

- พิธีทำบุญวันเกิด
- พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- พิธีบรรพชา, อุปสมบท
- พิธีการขอขมา
- พิธีแต่งงาน
- คำถวายทานต่างๆ
- พิธีรักษาอุโบสถศีล
- การจัดโต๊ะหมู่บูชา

รายนามผู้จัดพิมพ์

สโมสรขี่ม้า ปิยะชาติ ฮอร์สไรด์ดิ้งคลับ

คุณณัฏฐ์ แหวนกร
คุณปุญชรัสมิ์ แหวนกร
คุณวาสนา ศรีอังกูร
คุณศรัณย์ ศรีอังกูร
ด.ช.พีรณัฐ ศรีอังกูร
ด.ช.ศุภณัฐ ศรีอังกูร
คุณศรีอรุณ ศรีอังกูร
คุณสายยงค์ สุดชื่น
คุณศิริกร ธนะจันทร์ - คุณคณิศ ตรีพักตร์ พร้อม บุตร และมารดา
อุทิศแด่ นางจันทนา เย็นบำรุง
นพ.เกษมศิษฐ์ วรเทพพุฒิพงษ์
พ.ต.ญ.กันติญารัชต์ วรเทพพุฒิพงษ์
คุณศรีสว่าง วรเทพพุฒิพงษ์
ด.ญ.อัจฉราลักษณ์ วรเทพพุฒิพงษ์
ด.ญ.ณัฐยารัชต์ วรเทพพุฒิพงษ์
คุณบุญชรัสมิ์ แหวนกร
คุณเครือมาส ดนัยสวัสดิ์
คุณสุรศักดิ์ ดนัยสวัสดิ์
คุณประไพ ดนัยสวัสดิ์
คุณพัชร ดนัยสวัสดิ์
คุณลีลาลักษณ์ ดนัยสวัสดิ์
คุณเจตนพัทธ์ กัลยาศิริ พร้อมครอบครัว
อุทิศแด่ นายทอง - นางเอ้งห้อง กัลยาศิริ - นายเซ่ง บุญมณี
นายทองอินทร์ มูลพันธ์ พร้อมครอบครัว
อุทิศแด่ นายทองจันทร์ - นางเชิญ มูลพันธ์
คุณกนกทิพย์ อินธิราช
อุทิศแด่ จ่าสิบเอก สุรัตน์ อินธิราช
คุณศิริพร ศรีวันดี

ศาสนพิธี
สำหรับชาวบ้าน

ระเบียบแบบแผนสำหรับปฏิบัติทางศาสนา
ในการบำเพ็ญบุญกุศลต่างๆ
สำหรับชาวบ้านและประชาชนทั่วไป

อนุชิต ดวงพรม น.ธ.เอก, พธ.บ., กศ.ม.
ฉลองชัย อดกลั้น น.ธ.เอก, ป.ธ.๘, พธ.บ.
โยทิน ญานประดับ น.ธ.เอก, ป.ธ.๕, ศน.บ.

รวบรวม/เรียบเรียง/พิสูจน์อักษร

สารบัญ

ศาสนพิธี...สำหรับชาวบ้าน

ศาสนพิธี คือ ระเบียบแบบแผนสำหรับปฏิบัติในทางศาสนาในการบำเพ็ญกุศลต่างๆ สำหรับชาวบ้าน โดยศาสนพิธีแบ่งออกเป็น ๔ หมวดด้วยกัน คือ

๑. หมวดบุญพิธี ว่าด้วยพิธีทำบุญ
๒. หมวดทานพิธี ว่าด้วยพิธีถวายทาน
๓. หมวดกุศลพิธี ว่าด้วยพิธีบำเพ็ญกุศล
๔. หมวดปกิณกะ ว่าด้วยพิธีเบ็ดเตล็ด

๑. บุญพิธี

บุญพิธี หมายถึง พิธีทำบุญตามประเพณีนิยมในครอบครัวของพุทธศาสนิกชน ที่นิยมปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ๒ ประเภท คือ

๑. ทำบุญเนื่องในงานมงคล

๒. ทำบุญเนื่องในงานอวมงคล

งานมงคล ได้แก่ การทำบุญเพื่อความสุขความเจริญ โดยปรารภเหตุดี เช่น ทำบุญวันเกิด ทำบุญฉลองอายุ ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญงานมงคลสมรส ทำบุญฉลองเกียรติยศ เป็นต้น ในงานมงคลเช่นนี้ มีวิธีที่ควรปฏิบัติดังนี้

การทำบุญวันเกิด

วิธีปฏิบัติในการทำบุญวันเกิด

ในการทำบุญวันเกิดอาจเลือกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ ดังนี้

๑. ตักบาตรพระสงฆ์เท่าอายุหรือเกินอายุ หรือกี่รูปก็ได้ตามสะดวก

๒. บำเพ็ญกุศลอุทิศแก่บรรพบุรุษที่เรียกว่า ทักษิณานุประทาน ก่อนแล้วจึงบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันเกิด

๓. ทำบุญ สวดมนต์ เลี้ยงพระ หรือมีพระธรรมเทศนาด้วย

๔. ถวายสังฆทาน

๕. ทำทานช่วยชีวิตสัตว์ เช่นปล่อยนก ปล่อยปลา ฯลฯ หรือส่งเงินไปบำรุงโรงพยาบาลหรือกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์

๖. รักษาศีลหรือบำเพ็ญภาวนา

๗. กราบขอรับพรจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือผู้ที่ตนเคารพนับถือ

๘. บำเพ็ญคุณประโยชน์อื่นๆ โดยมุ่งที่การให้มากกว่าเป็นการรับ

ข้อเสนอแนะในการทำบุญวันเกิด

๑. กิจกรรมในการทำบุญวันเกิด ควรเน้นคุณค่าทางจิตใจมากกว่าวัตถุ

๒. ควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือส่วนรวม

๓. ควรมุ่งเน้นให้เป็นการประหยัด จัดงานวันเกิดในวงครอบครัว ไม่ควรจัดหรูหราฟุ่มเฟือย

๔. ในกรณีที่ผู้น้อยไปรดน้ำอวยพรวันเกิดผู้ใหญ่ นิยมอ้างคุณพระศรีรัตนตรัยก่อนแล้วจึงมีคำอวยพร กรณีที่ผู้ใหญ่อวยพรวันเกิดผู้น้อย ผู้ใหญ่ควรกล่าวถ้อยคำอันเป็นมงคลแก่ผู้รับพร ส่วนของขวัญที่จะให้นั้น ควรทำด้วยของที่ประดิษฐ์จากฝีมือตนเอง

ทำบุญอายุ

การทำบุญอายุ มักนิยมทำกันเมื่ออายุ ๒๕ ปี ซึ่งเรียกว่าเบญจเพส ถือกันว่าตอนนี้เป็นตอนสำคัญ เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะย่างขึ้นสู่สภาวะผู้ใหญ่ ตั้งตนให้เป็นหลักเป็นฐาน ถ้าดีก็ดีกันในตอนนี้ ถ้าเอาดีไม่ได้ก็อาจจะเสียคน ด้วยเหตุนี้จึงมีการทำบุญเมื่ออายุ ๒๕ ปีเพื่อส่งให้เจริญงอกงามต่อไป ต่อจากนั้นก็ทำเมื่ออายุ ๕๐ หรือ ๖๐ ปีอีกครั้งหนึ่ง

อนึ่ง การทำบุญอายุนี้ บางทีทำกันเมื่อมีอายุครบ ๒ รอบ ๓ รอบ ๔ รอบ ไปจนถึง ๕-๖ รอบฯลฯ รอบหนึ่งมี ๑๒ ปีถ้าบรรจบปีเกิดในรอบไหนก็ทำในรอบนั้น วิธีปฏิบัติ หรือข้อเสนอแนะ เช่นเดียวกับการทำบุญวันเกิด เมื่อจะทำบุญอายุ ให้จัดเตรียมสถานที่และนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ การนิมนต์พระต้องนิมนต์ให้มากกว่าอายุ ๑ รูป เช่น อายุ ๒๕ ก็ให้นิมนต์ ๒๖ รูป หรือนิมนต์เพียง ๙ รูป เท่าจำนวนดาวนพเคราะห์ก็ได้ และเป็นการสะดวกต่อการจัดสถานที่การทำพิธี

ส่วนใหญ่หากเป็นการทำบุญวันครบรอบวันเกิด โดยทั่วไปมักไม่ค่อยจัดใหญ่โตนัก เพียงทำบุญตักบาตรพระในตอนเช้า หรือถวายภัตตาหารพระที่วัด เสร็จแล้วจึงถวายจตุปัจจัยไทยธรรมตามศรัทธา เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์ให้พร อนุโมทนา และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล ก็เป็นอันเสร็จพิธี สำหรับการทำบุญอายุนั้น นิยมจัดเป็นงานใหญ่กว่าการทำบุญวันเกิดโดยทั่วไป

พิธีมงคลแต่งงาน

การจัดพิธีแต่งงานเป็นสองอย่าง คือจัดเป็นพิธีใหญ่ มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และผู้เป็นประธานในพิธีตลอดจนผู้มีเกียรติที่ได้รับเชิญมาร่วมกันหลั่งน้ำพระพุทธมนต์อำนวยพร และในเวลาเดียวกัน พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา

ส่วนการจัดพิธีแต่งงานอย่างย่อนั้น คงมีเหมือนกับการจัดพิธีอย่างใหญ่ เว้นแต่ไม่มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์เท่านั้น สิ่งสำคัญที่ต้องตระเตรียมและต้องปฏิบัติในพิธีการแต่งงานมีดังนี้

๑. จัดสถานที่ใช้ประกอบพิธีให้เรียบร้อย ตกแต่งตามสมควรและพอเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ

๒. ควรจัดให้มีโต๊ะหมู่บูชาพระ และมีพระพุทธรูป เครื่องหลั่งน้ำพระพุทธมนต์ และเครื่องใช้ในพิธีอย่างอื่นตามที่จำเป็น

๓. ควรกำหนดเวลาต่างๆ ให้สอดคล้องกัน และการดำเนินงานก็ต้องรักษากำหนดเวลาไว้ เพราะถ้าพลาดเวลามากเกินไปแล้วจะเกิดการทำให้แขกต้องพลาดเวลาตามไปด้วย การแต่งกายของคู่บ่าวสาว มีหลักดังนี้

– **เจ้าบ่าว** ต้องแต่งกายด้วยชุดสากล ใช้ผ้าที่มีสีเรียบๆ ไม่ฉูดฉาด หากเป็นข้าราชการ ก็มีสิทธิ์ที่จะแต่งเครื่องแบบปรกติเป็นชุดแต่งงานได้

– **เจ้าสาว** แต่งกายด้วยชุดวิวาห์ที่เหมาะสม และเลือกสีให้ถูกกับสีเนื้อ ส่วนชุดวิวาห์จะเลือกอย่างไรนั้น ต้องคำนึงถึงสถานที่

ที่ใช้ประกอบพิธีการแต่งงานด้วย เพราะถ้าไปเกิดความไม่สะดวกเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายในขณะประกอบพิธีแล้ว เป็นสิ่งที่ไม่งามตา

– เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาว เครื่องแต่งกายของเพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาวนั้น ต้องมีการตกลงนัดแนะกันให้เป็นที่เรียบร้อยว่าใครจะใช้ชุดไหน สีอย่างไร ซึ่งต้องให้เหมาะสมกลมกลืนกัน ถ้ามิฉะนั้นแล้ว สีของเครื่องแต่งกายจะขัดกัน ถ้าเพื่อนเจ้าบ่าวและเจ้าสาวใช้เครื่องแต่งกายที่เหมาะสมแล้ว จะเป็นการเชิดชูเจ้าบ่าวและเจ้าสาวให้งามตายิ่งขึ้น

– เครื่องแต่งกายของแขกผู้ได้รับเชิญ ส่วนมากนิยมแต่งกายชุดสากล หรือไม่ก็แต่งกายตามปรกติตามความเหมาะสม และตามความนิยมของพื้นบ้านที่ประกอบการแต่งงานนั้น ถ้าเป็นการแต่งงานที่จัดเป็นพิธีใหญ่โต เจ้าภาพมักจะระบุการแต่งกายไว้ในบัตรเชิญด้วยว่าแต่งอย่างไร

การปฏิบัติในพิธีแต่งงาน กล่าวโดยย่อคือ

๑. ในวันพิธีสมรส เจ้าสาวต้องอยู่ทางซ้ายของเจ้าบ่าวตลอดเวลา

๒. เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาว ตามปกติ มีฝ่ายละไม่เกิน ๔ คน

๓. เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาว ในขณะประกอบพิธีนั้นต้องอยู่หลังเจ้าบ่าวและเจ้าสาวในระยะพอสมควร

๔. เมื่อถึงเวลาที่กำหนดเป็นฤกษ์การแต่งงาน ต้องแจ้งขอเชิญให้แขกที่มาร่วมงานได้เข้าไปในห้องประกอบพิธี

๕. เจ้าบ่าวไปยังห้องประกอบพิธี เมื่อแขกที่มาร่วมงาน

เข้าไปอยู่ในห้องนั้นพร้อมแล้ว และเจ้าบ่าวเข้าไปสู่พิธีมณฑลแล้ว ต้องนมัสการพระพุทธรูปที่เป็นประธานในพิธี

๖. ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวนำเจ้าสาวเข้าสู่บริเวณพิธี เจ้าสาวนมัสการพระพุทธรูปที่เป็นประธานในพิธี

๗. เมื่อถึงเวลากำหนด ผู้เป็นประธานในพิธี หากมีอะไรจะต้องกล่าว ก็ให้กล่าวเสียในโอกาสนี้

๘. เจ้าบ่าวไปคุกเข่าที่หน้าแท่นบูชาพระพุทธรูปที่จัดเตรียมไว้

๙. ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวนำเจ้าสาวไปคุกเข่าหน้าพระพุทธรูปเคียงคู่กับเจ้าบ่าว

๑๐. ผู้เป็นประธานในพิธีหลั่งน้ำพระพุทธมนต์แล้วเจิมหน้าคู่บ่าวสาวพร้อมกับมีการอวยพรด้วย จากนั้นก็เป็นแขกผู้มาร่วมพิธีไปหลั่งน้ำพระพุทธมนต์และประสาทพรตามลำดับ พระสงฆ์ก็เจริญชัยมงคลคาถาในตอนนี้

๑๑. คู่สมรสถวายอาหารหรือจตุปัจจัยแด่พระภิกษุสงฆ์

๑๒. พระสงฆ์สวดอนุโมทนาคาถา คู่สมรสกรวดน้ำอุทิศกุศล

๑๓. คู่สมรส นมัสการ พระพุทธรูปที่เป็นประธานของพิธี แล้วเดินกลับเข้าอยู่ในกลุ่มแขก เพื่อสนทนาทักทายปราศรัยและขอรับพร

๑๔. ถ้ามีการรับประทานอาหาร ก็เชิญแขกเข้าห้องรับประทานอาหารได้ และก่อนจะมีการรับประทานอาหาร ควรมีการกล่าวปราศรัยเล็กๆ น้อยๆ

๑๕. ผู้เป็นแขกที่รับเชิญพึงมีของขวัญให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวเพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสนี้ด้วย

พิธีขึ้นบ้านใหม่

บ้านเป็นจุดศูนย์รวมของครอบครัว พิธีการขึ้นบ้านใหม่ จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยเรา ถือเป็นเรื่องของความเชื่อความศรัทธาอย่างหนึ่ง เพื่อความสบายใจในการเข้าอยู่อาศัยในบ้านใหม่ที่เรายังไม่เคยไปอยู่ ไม่เคยเข้าไปสัมผัส จิตใจเราจึงยังไม่มีความมั่นใจในการย้ายเข้าไปอยู่ เราจึงต้องหาสิ่งยึดเหนี่ยวหรือที่พึ่งทางใจเพื่อความสบายใจไว้ก่อน ส่วนเรื่องว่า เมื่อย้ายเข้าอยู่แล้ว หรือทำพิธีแล้ว จะเกิดผลอย่างไรนั้น ก็อีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งต้องเข้าใจว่าไม่ได้เกิดจากการกระทำพิธีเพียงอย่างเดียว การอยู่อาศัยที่จะมีความสุขสงบ สบาย หรือเจริญรุ่งเรืองนั้น ไม่ได้อยู่ที่พิธีกรรม หรือโชคลาภเพียงอย่างเดียว มันอยู่ที่ตัวบ้านเอง และสิ่งแวดล้อมที่บ้านนั้นตั้งอยู่ซึ่งเราสามารถเลือก กำหนด หรือควบคุมมันได้มากกว่า ยกตัวอย่างง่ายๆ ถ้าบ้านคุณสร้างไว้ไม่ดี อยู่ไปก็ต้องซ่อมไป ก็อย่าไปโทษการทำพิธีกรรม หรือข้างบ้านเสียงดัง ทำสกปรกต่างๆ ก็เป็นสาเหตุให้มีเรื่อง หรืออยู่แบบไม่เป็นสุขได้ ดังนั้นการจะทำพิธีเข้าบ้านใหม่หรือทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ขอให้คิดเป็นลักษณะของธรรมเนียมประเพณีมากกว่า ซึ่งบางอย่างก็มีเหตุมีผลที่มองเห็นจับต้องได้ เช่นการขึ้นบ้านใหม่ ก็เป็นการบอกให้เพื่อนบ้านรับรู้ว่ามีเพื่อนบ้านใหม่ ทำความรู้จักกันไว้ก่อน สร้างไมตรีไว้ก่อน เลี้ยงพระ เลี้ยงอาหารก็เผื่อแผ่กันไว้ก่อน ต่อไปมีอะไร ก็จะพูดกันได้ เจรจากันได้ ไม่ทะเลาะกันเสียก่อน อย่างนี้เป็นต้น

การเข้าบ้านใหม่

เรื่องการเข้าบ้านใหม่นี่ ถ้าเป็นคนสมัยใหม่หน่อย ก็ต้องบอกว่า เอาฤกษ์สะดวกที่จะย้ายเข้า และสะดวกกับเจ้าบ้าน ก็พอแล้ว แต่ถ้าเรายังเคารพศรัทธาธรรมเนียมโบราณ ก็ควรทำพิธีแบบง่ายก็พอ ซึ่งก็เป็นการทำพิธีแบบง่ายๆ ของการขึ้นบ้านใหม่นั่นเอง เป็นเรื่องที่ชาวพุทธมักจะทำเพื่อเป็นสิริมงคล โดยการทำแบบพอเป็นพิธีนั้น เมื่อได้ฤกษ์งามยามดีที่หาไว้ หัวหน้าครอบครัวก็อัญเชิญพระพุทธรูปประจำบ้าน ไปประดิษฐานไว้ที่บูชา จุดธูปเทียนบูชา อธิษฐานขอคุณพระคุ้มครองให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข

การขึ้นบ้านใหม่

นับเป็นประเพณีของชาวพุทธทีเดียว แต่จะจัดการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ใหญ่เล็กแค่ไหน ก็ว่ากันตามกำลังทรัพย์ และความสะดวก การทำแบบพอเป็นพิธีนั้นก็ทำเหมือนการเข้าบ้านใหม่ก็พอ ส่วนการทำแบบพิธีใหญ่ มีเลี้ยงพระ มีการเจริญพระพุทธมนต์ แล้วถวายภัตตาหารหรือ มีการตักบาตรด้วยก็ได้ ตามกำลังศรัทธา

เมื่อการสร้างบ้านเรือนเสร็จแล้วก็จะต้องทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประกอบพิธีตามที่เชื่อถือกันว่าเป็นสิริมงคล นำความสุขความเจริญมาสู่คนในครอบครัว ในขั้นแรกผู้ที่จะอยู่อาศัยต้องเก็บกวาดทำความสะอาด ตกแต่งบ้านเรือนให้สะอาดสวยงาม เพื่อให้เกิดสิริมงคล และเป็นการให้เกียรติแก่พระสงฆ์และแขกที่เชิญมาเป็นเกียรติ

ลำดับพิธีการ ในงานมงคล

๑. เมื่อกำหนดวันงานแน่นอนแล้ว ควรอาราธนาพระตามจำนวนที่ต้องการก่อนถึงวันงานอย่างน้อย ๓ วัน หรือ ๗ วัน การอาราธนานั้น ถ้าสามารถเขียนเป็นฎีกานิมนต์ได้ยิ่งดี โดยบอกกำหนดวัน เดือน ปี สถานที่ เวลา และงานให้ละเอียด

๒. จำนวนพระที่นิมนต์ นิยมจำนวนคี่ คือ ๕ รูป ๗ รูป ๙ รูป แต่โดยส่วนมากนิยม ๙ รูป ถ้าเป็นงานมงคลสมรสนิยมจำนวนคู่ คือ ๖ รูป ๘ รูป ๑๐ รูป และโดยส่วนมากนิยม ๘ รูป ถ้าเป็นงานพระราชพิธีทุกงาน นิยม ๑๐ รูปเป็นอย่างน้อย

๓. โต๊ะหมู่บูชา ควรจัดตั้งไว้ทางด้านขวามือของพระสงฆ์ โดยให้พระพุทธรูปผินพระพักตร์ไปทางด้านเดียวกับพระสงฆ์ และถ้าสถานที่อำนวย การจัดตั้งให้พระพุทธรูปผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือได้ยิ่งเป็นการดี แต่ถ้าสถานที่ไม่อำนวย ก็จัดตั้งตามความเหมาะสมกับสถานที่ โดยจำเป็นต้องตั้งโต๊ะหมู่บูชาไว้ทางด้านซ้ายมือของพระสงฆ์ก็สามารถจะทำได้ โดยให้พระพุทธรูปผินพระพักตร์ไปทางพระสงฆ์ แต่ก็เป็นการไม่สะดวกในเวลาจุดธูปเทียน ฉะนั้นหากเลี่ยงได้ก็ควรเลี่ยงทางด้านซ้ายมือของพระสงฆ์เสีย พระพุทธรูปที่จะนำมาวางบนโต๊ะบูชานั้น ก็ต้องไม่มีครอบ และไม่ควรให้เล็กจนเกินไป หรือใหญ่เกินประมาณ ถ้าโต๊ะหมู่ใหญ่ก็ใช้พระพุทธรูปใหญ่ โต๊ะเล็กก็ใช้พระพุทธรูปเล็กได้ขนาดสมส่วนดูงามตา มีดอกไม้ พานจำนวนคี่คือ ๓ หรือ ๕ พาน แจกัน จำนวนคู่ ๑-๒ คู่ก็ได้ แล้วแต่ขนาดของโต๊ะ กระถางธูป ๑ กระถาง ปักธูปไว้ ๓ ดอก เชิงเทียน ๑ คู่พร้อมกับเทียน

๔. ภาชนะน้ำมนต์ ใช้บาตรหรือหม้อใส่น้ำมนต์ หรือ ขันทองเหลืองมีเชิงก็ได้ ใส่น้ำสะอาดครึ่งหนึ่ง มีเทียนขี้ผึ้งอย่างดีหนัก ๑ บาท ๑ เล่ม ใบเงินใบทองอย่างละ ๕ ใบ มัดหญ้าคาหรือก้านมะยมสำหรับพรมน้ำมนต์ ๑ มัด ถ้าใช้ก้านมะยม ใช้ใบสด ๗ ก้าน หรือถ้าจะมีการเจิมบ้านด้วย ก็เตรียมแป้งกระแจะและน้ำมันหอมใส่ผอบไว้ด้วย และถ้าจะให้ปิดทองด้วย ก็ควรเตรียมทองคำเปลวไว้ตามต้องการ วางไว้บนพาน ตั้งไว้ข้างบาตรน้ำมนต์นั้น

๕. สายสิญจน์ ใช้ด้ายดิบจับ ๒ ครั้ง ๙ เส้น ๑ ม้วน โยงรอบบ้านหรือรอบบริเวณบ้าน เวียนจากซ้ายไปขวา แล้วโยงเข้ามาที่โต๊ะหมู่บูชา โยงรอบโต๊ะบูชาจากซ้ายไปขวาเช่นเดียวกัน ไม่ควรไปพันที่องค์พระ ควรพันใต้ฐานพระ โยงมาที่ภาชนะน้ำมนต์ พันที่เชิงรองโดยเวียนขวา แล้วนำสายสิญจน์วางไว้บนพานตั้งไว้ข้างโต๊ะใกล้พระเถระผู้เป็นประธาน เรื่องด้ายสายสิญจน์นี้ มีข้อควรระมัดระวังเป็นพิเศษ คือ ห้ามข้ามกรายเป็นอันขาด

๖. การปูลาดอาสนะสำหรับพระสงฆ์ ควรใช้เสื่อหรือพรมปูเสียชั้นหนึ่งก่อน การปูนั้นให้ปูผืนที่อยู่ทางด้านพระเถระ ทับผืนอื่นต่อกันไปตามลำดับ ใช้สันถัดนั่งเฉพาะรูปปูทับอีกครั้งหนึ่ง ปูเรียงองค์ไป กะระยะให้ห่างกันพอสมควร อย่าให้ชิดจนเกินไป มีหมอนอิงข้างหลังเรียงองค์เท่าจำนวนพระ

๗. เครื่องรับรองพระ คือ ภาชนะน้ำเย็น พานใส่หมากพลู กระโถน วางไว้ทางด้านขวามือของพระสงฆ์เป็นรายรูป หรือหากมีจำกัด ๒ รูปต่อ ๑ ที่ก็ได้ โดยใช้เพียง ๕ ชุด วางเรียงจากข้างในมาหาข้างนอกตามลำดับ คือกระโถนไว้ในที่สุด ถัดมาเป็นภาชนะน้ำเย็น

และพานใส่หมากพลู ส่วนน้ำชาถวายภายหลัง เมื่อพระสงฆ์เข้านั่งที่เรียบร้อยแล้ว

๘. เมื่อพระสงฆ์มาถึงบ้าน ต้องคอยล้างเท้าให้พระ พระจะล้างเองไม่ได้ เพราะน้ำเย็นอาจมีตัวสัตว์ซึ่งขัดกับพระวินัย และคอยเช็ดเท้าให้ หรือหาผ้าไว้ให้พระเช็ดเองก็ได้

๙. เมื่อพระสงฆ์เข้านั่งประจำที่บนอาสนะเรียบร้อยแล้ว พึงประเคนเครื่องรับรองที่เตรียมไว้ คือภาชนะน้ำเย็น พานหมากพลู ประเคนของที่อยู่ข้างในก่อน เสร็จแล้วรินน้ำชาถวายทีละองค์ตามลำดับจากพระเถระลงมา

๑๐. ได้เวลาแล้ว เจ้าภาพจุดเทียนธูปที่โต๊ะบูชาด้วยตนเอง ไม่ควรให้คนอื่นจุดแทน และควรจุดเทียนเล่มที่อยู่ทางซ้ายมือของเราก่อน เทียนไม่ควรเล็กเกินไป เสร็จแล้วจุดธูปจากเทียน ธูปควรปักในกระถางให้ตั้งตรง ถ้าเป็นงานมงคลสมรส คู่บ่าวสาวจุดเทียนกันคนละเล่ม ธูปคนละ ๓ ดอก ผู้หญิงนั่งทางซ้าย ผู้ชายนั่งทางขวา บูชาแล้วกราบ ๓ ครั้ง ประเคนด้ายสายสิญจน์แก่พระเถระ

๑๑. ถ้าสามารถอาราธนาศีลได้ด้วยตนเองยิ่งดี คำอาราธนาศีล ๕ ว่าดังนี้

บูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ ธัมมัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง อะภิปูชะยามิ

กราบพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา

พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)

ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม

ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ

สังฆัง นะมามิ (กราบ)

อาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ถ้าอาสนะสงฆ์สูง ยืนอาราธนาก็ได้ ถ้าพระสงฆ์นั่งกับพื้น ควรนั่งคุกเข่าประนมมืออาราธนา จบแล้วพึงตั้งใจรับศีลด้วยการเปล่งวาจาว่าตามไป และควรเปล่งให้พระเถระได้ยินเสียง ไม่ใช่รับแต่เพียงในใจเท่านั้น เมื่อพระให้ศีลจบลง พึงรับว่า **อามะ ภันเต** หรือ **สาธุ ภันเต**

๑๒. รับศีลจบแล้ว นั่งคุกเข่า กราบ ๓ ครั้ง หรือยืนไหว้

แล้วแต่กรณี อาราธนาพระปริตรต่อไป **คำอาราธนาพระปริตร** ว่าดังนี้

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะ*ทุกขะ*วินาสายะ ปะริตตัง พ์รูถะ มังคะลัง
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะ*ภะยะ*วินาสายะ ปะริตตัง พ์รูถะ มังคะลัง
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะ*โรคะ*วินาสายะ ปะริตตัง พ์รูถะ มังคะลัง

๑๓. **พึงตั้งใจฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ต่อไป** อย่างน้อยควรประนมมือนั่งฟังจนกว่าจะได้จุดเทียนน้ำมนต์เรียบร้อยเสียก่อน เพื่อมิให้ต้องตามหาให้เสียเวลาอีก เพราะเทียนน้ำมนต์เป็นเทียนมงคลของเจ้าของงาน จึงควรจุดด้วยตนเอง

๑๔. **เมื่อพระสงฆ์สวดถึงมงคลสูตร** ขึ้นบทว่า ***อะเสวะนา จะ พาลานัง*** เป็นต้น เจ้าภาพจุดเทียนน้ำมนต์ ที่อยู่ติดกับบาตรหรือหม้อน้ำมนต์กึ่งกลางเล่มเทียน เพื่อมิให้หลุดตกลงในน้ำ ซึ่งจะทำให้เทียนเปียกจุดยาก เสร็จแล้วยกบาตรหรือหม้อน้ำมนต์ประเคนพระเถระ เหตุที่ต้องจุดเทียนน้ำมนต์ตอนนี้ เพราะเทียนน้ำมนต์ใช้แทนเทียนมงคล จึงต้องจุดขณะพระสงฆ์สวดมงคลสูตร เพื่อเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของงาน

๑๕. **ถ้ามีการฉันเช้าหรือฉันเพล** หลังจากเจริญพระพุทธมนต์แล้ว เมื่อพระสงฆ์สวดบทถวายพรพระถึงบท ***พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง*** ถ้าเป็นงานมงคลสมรส พึงให้คู่บ่าวสาวออกไปตักบาตร โดยจับทัพพีด้วยกัน มีคนคอยส่งของให้เพื่อความสะดวก

รวดเร็วขึ้น ครั้นตักบาตรแล้ว ก็ควรนำสำรับที่จะบูชาพระพุทธมาในขณะนั้น และพร้อมกันนั้น ควรจัดที่สำหรับพระฉันด้วย ถ้าจัดเป็นสำรับรูปละหนึ่งที่ไม่ต้องมีผ้าปูโต๊ะ ถ้าจะจัดเป็นโต๊ะต้องเอาผ้าปูโต๊ะมาปูในขณะนี้ โดยช่วยกันเก็บเครื่องกีดขวางออกให้หมด เช่น ถ้วยน้ำชา แก้วน้ำส้ม เป็นต้น แล้วเตรียมจานข้าว ช้อนส้อมและน้ำเย็นให้พร้อม

๑๖. **สิ่งที่ไม่ควรลืม** คือสำรับที่จะบูชาพระพุทธรูป ควรใช้ผ้าขาวปูก่อนเสมอ วางสำรับบนผ้าขาวนั้น จุดธูปเทียน ว่า **นะโม ๓ จบ** แล้วกล่าวคำบูชา

อิมัง สูปะพ์ยัญชะนะสัมปันนัง สาลีนัง โอทะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ กราบ ๓ ครั้ง โปรดจำไว้ด้วยว่า การทำบุญทุกครั้งต้องถวายสำรับบูชาพระพุทธรูปก่อน จึงจะถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์ และเมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว พึงลาสำรับพระพุทธ คำลาว่าดังนี้ ***เสสัง มังคะลัง ยาจามิ***

๑๗. **ขณะประเคนอาหาร** ควรเข้ามาให้ใกล้พระสงฆ์ ประมาณ ๑ ศอก ยกของที่ประเคนให้พ้นพื้นไม่กระทบต่อเนื่องกับสิ่งกีดขวางอย่างอื่น ของที่ประเคนแล้วห้ามมิให้ถูกต้องอีก ถ้าถูกต้องด้วยความพลั้งเผลอ ต้องประเคนรูปอื่นใหม่ ประเคนทีละอย่าง อย่ายกโต๊ะประเคน ถ้าเป็นถ้วยเล็กๆ จะประเคนด้วยมือเดียวก็ได้ แต่ต้องประเคนด้วยมือขวา ถ้าเป็นงานมงคลสมรส คู่สมรสจับประเคนวางลงบนผ้าที่พระท่านปูรับ

๑๘. **ขณะพระกำลังฉัน** เจ้าภาพควรนั่งปฏิบัติด้วยการดูแล และควรปวารณาไว้ว่า สิ่งใดขาดตกบกพร่อง ขอให้เรียกร้องได้ตาม

ประสงค์ เมื่อพระฉันอาหารคาวเสร็จแล้ว ถอนสำรับคาวออกก่อน นำของหวานมาประเคนต่อไป ถ้ามีน้ำชาก็ควรรินถวายตอนนี้ด้วย ช้อนส้อมหวานไม่ควรลืม

๑๙. **เมื่อพระฉันเสร็จ** นั่งประจำที่เรียบร้อยแล้ว นำเครื่องไทยทานที่จะถวายพระสงฆ์ เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน และอื่นๆ ที่จัดเตรียมไว้ มาถวายตามลำดับตั้งแต่พระเถระลงมา หากมีคนคอยช่วยเหลือ จะนำสิ่งของไทยทานนั้นวางไว้ข้างหน้าพระเป็นชุดๆ ไป เจ้าภาพคอยประเคนตามก็สวยงามดี

๒๐. **ประเคนของเรียบร้อยแล้ว** พึงตั้งใจกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้แก่บุพการีบ้าง แก่เทพยดาบ้าง ขอให้ส่วนกุศลสำเร็จผลแก่ตนตามความปรารถนาในทางที่ชอบบ้าง น้ำสำหรับกรวดนั้นต้องเป็นน้ำบริสุทธิ์ไม่มีสีเจือปน ถ้าเตรียมไว้ล่วงหน้า เช่น มีหม้อสำหรับกรวดน้ำโดยเฉพาะ หรือภาชนะที่สมควร อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการดีที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ทุกงาน ในขณะที่พระเถระผู้เป็นหัวหน้าเริ่มอนุโมทนาว่า **ยะถา วาริวะหา** เป็นต้นไป ก็เริ่มรินน้ำให้ไหลลงโดยไม่ขาดสาย ประดุจสายธารน้ำไหล มิใช่ให้หยดลงทีละหยดทีละหยาด และเมื่อพระสงฆ์รับ **สัพพีติโย** พร้อมกันพึงเทน้ำลงให้หมด แล้วประนมมือรับพรต่อไป น้ำที่กรวดแล้ว ควรนำไปเทลงที่โคนต้นไม้ ไม่ควรสาดทิ้งไปทางหน้าต่าง ทางประตู หรือเทลงในที่ไม่สมควร เช่น ในกระโถนหรือใต้ถุนบ้านเป็นอันขาด

๒๑. **การประพรมน้ำพระพุทธมนต์** ก่อนพระสงฆ์จะกลับ เจ้าภาพมีความประสงค์จะให้พระเถระประพรมน้ำพระพุทธมนต์ให้ก็พึงบอกพวกพ้องพี่น้องที่มาร่วมในงาน เข้ามานั่งประนมมือหมอบรับ

น้ำพระพุทธมนต์โดยพร้อมเพรียงกัน ในโอกาสนี้พระสงฆ์จะสวดชัยมงคลคาถา เพื่อความสุขสวัสดีแก่เจ้าภาพและผู้มาร่วมงานด้วย ฉะนั้น เจ้าภาพจึงควรรับด้วยความเคารพ โดยประนมมือหมอบลงตรงหน้าพระเถระ หากมีคนมาก ผู้ที่รับพรมแล้วควรเปิดโอกาสให้คนอื่นเข้ารับบ้าง เมื่อทั่วถึงกันแล้วเจ้าภาพประสงค์จะให้ไปประพรมในที่ใดบ้าง ในบริเวณบ้านหรือในห้องใด ก็พึงอุ้มบาตรหรือหม้อน้ำมนต์นั้นนำท่านไป ถ้าต้องการจะให้ท่านเจิมบ้านหรือเจิมคนและปิดทองก็ให้ท่านเจิมและปิดในขณะนี้ด้วย

ข้อควรจำ คือ สำหรับคนควรให้พรมน้ำมนต์ก่อนเจิม อุปมาดังอาบน้ำแล้วทาแป้ง สำหรับอาคาร ท่านจะเจิมก่อนพรม เพื่อเจิมและปิดทองสะดวก แต่โดยมาก พรมคนเจิมคนก่อนแล้วจึงเจิมและพรมอาคารภายหลัง อุปมาดังอาบน้ำแล้วแต่งตัวฉะนั้น

ถ้าเป็นงานมงคลสมรส คู่สมรสหมอบรับน้ำมนต์ ตั้งแต่พระเถระรูปที่หนึ่งเป็นลำดับจนถึงรูปสุดท้าย หลังจากคู่สมรสแล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้อื่นเข้ารับน้ำมนต์

ถ้ามีการเจิม พระเถระเจิมให้เจ้าบ่าว ส่วนเจ้าสาวต้องให้บิดาหรือญาติผู้ใหญ่เจิมให้

๒๒. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระสงฆ์ลากลับ เจ้าภาพ พึงตามส่งพระสงฆ์จนพ้นประตูบ้าน หรือหากมียานพาหนะรับส่ง ก็จัดเตรียมไว้ให้พร้อม

๒๓. เสื่อ หมอน หรือพรม รวมทั้งภาชนะสิ่งของ ที่ยืมจากวัด ควรระมัดระวังมิให้แปดเปื้อนหรือแตกหักเสียหาย เพราะเป็นสมบัติของสงฆ์ หากเสียหายไปโดยประการใดก็ตาม เจ้าภาพต้อง

สำนึกว่าเป็นสมบัติของสงฆ์ ไม่ควรดูดายหรือเพิกเฉย เสร็จกิจแล้ว ควรรีบจัดการส่งคืนในวันนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้คนอื่นได้หยิบยืมโดยสะดวกต่อไป

(เสร็จพิธี)

การจุดธูปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การจุดธูปบูชา หรือ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถือปฏิบัติกันมายาวนานนับพันๆ ปีแล้ว คติความเชื่อในการจุดธูปบูชา มีแนวปฏิบัติดังนี้

ธูป ๑ ดอก ไหว้ศพ เจ้าที่ วิญญาณธรรมดา ที่ไม่ได้ขึ้นชั้นเทพ
ธูป ๒ ดอก ใช้บูชาเจ้าที่ทางเข้า ซ้าย ขวา
ธูป ๓ ดอก ใช้บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
ธูป ๕ ดอก ใช้บูชาพระรัตนตรัย, ธาตุทั้งห้า หรือทิศทั้งห้า พระภูมิ, รัชกาลที่ ๕
ธูป ๗ ดอก ไหว้พระพรหม บูชาพระอาทิตย์ ถือคติคุ้มครองทั้ง ๗ วันในสัปดาห์
ธูป ๘ ดอก บูชาเทพเจ้าของชาวฮินดู
ธูป ๙ ดอก บูชาแก้ว ๙ ประการ พระพุทธคุณทั้งเก้า และพระเทพารักษ์
ธูป ๑๐ ดอก ใช้บูชาเจ้าที่ตามความเชื่อของชาวจีนบางกลุ่ม
ธูป ๑๒ ดอก บูชาเจ้าแม่กวนอิม บูชาพระคุณของแม่
ธูป ๑๖ ดอก บูชาเทพชั้นครู หรือพิธีกลางแจ้งที่มีการอัญเชิญเทวดา ที่สำคัญหมายถึงสวรรค์ ๑๖ ชั้น
ธูป ๑๙ ดอก บูชาเทวดาทั้ง ๑๐ ทิศ
ธูป ๒๑ ดอก บูชาพระคุณของพ่อ
ธูป ๓๒ ดอก ใช้สวดชุมนุมเทวดาทั้ง ๔ ทิศ
ธูป ๑๐๘ ดอก บูชาสิ่งสูงสุดทั่วทั้งโลกทุกชั้นฟ้า

การทำบุญงานอวมงคล

งานอวมงคล ได้แก่งานที่ทำบุญปรารภเหตุที่ไม่เป็นมงคล เช่น ปรารภการตายของบิดามารดา หรือญาติมิตร เป็นต้น ทำบุญในงานฌาปนกิจครบ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน ทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันตายบ้าง เพื่อให้เหตุร้ายกลายเป็นดี เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิตา การทำบุญในกรณีเช่นนี้ ส่วนใหญ่เหมือนกับงานมงคลดังกล่าวข้างต้น แต่มีข้อแตกต่างกันบ้าง ดังนี้

๑. จำนวนพระสงฆ์ที่นิมนต์ นิยมนิมนต์พระสงฆ์จำนวนคู่ เช่น ๔ รูป ๘ รูป ๑๐ รูป

๒. การสวดมนต์ในงานอวมงคลนี้ ไม่ต้องตั้งบาตรหรือหม้อน้ำมนต์ ไม่ต้องวงด้ายสายสิญจน์ที่โต๊ะหมู่บูชา คงใช้แต่ผ้าภูษาหรือด้ายสายสิญจน์โยงมาวางไว้บนพานใกล้พระเถระผู้เป็นประธาน

๓. ในกรณีงานทำบุญหน้าศพพึงปฏิบัติดังนี้

๓.๑ อาราธนาพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ มีจำนวนนิยม ๔ รูป ๘ รูป หรือ ๑๐ รูป หรือกว่านั้นขึ้นไปแล้วแต่กรณี

๓.๒ ไม่ต้องตั้งภาชนะน้ำสำหรับทำน้ำมนต์ และไม่มีการวงด้ายสายสิญจน์

๓.๓ เตรียมสายโยงหรือภูษาโยงต่อจากศพไว้เพื่อใช้บังสุกุล

ส่วนการปฏิบัติเมื่อพระสงฆ์มาถึงแล้ว ก็เป็นเช่นเดียวกับงานมงคล และหลังจากพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว นิยมให้มีการบังสุกุลแล้วจึงถวายไทยธรรม เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาพึงกรวดน้ำอุทิศส่วน

กุศลต่อไป งานทำบุญอัฐิพึงจัดตระเตรียมทำนองเดียวกับงานทำบุญหน้าศพ ต่างแต่เพียงงานนี้เป็นงานทำบุญหน้าอัฐิ หรือรูปที่ระลึกของผู้ที่ล่วงลับ เป็นต้น และระเบียบที่พึงปฏิบัติก็เหมือนกับที่กล่าวแล้วข้างต้น

งานทำบุญหน้าศพ

พิธีฝ่ายเจ้าภาพ ในงานทำบุญหน้าศพ มีกิจกรรมที่ควรตระเตรียมไว้เป็นเบื้องต้น ส่วนใหญ่คล้ายกับงานทำบุญมงคล แต่มีข้อแตกต่างอยู่บางประการ คือ

๑. อาราธนาพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ มีจำนวนนิยม ๘ รูป หรือ ๑๐ หรือกว่านั้นขึ้นไป แล้วแต่กรณี ในเรื่องอาราธนาพระสงฆ์สำหรับทำบุญงานอวมงคล ไม่ใช้คำอาราธนาว่า "ขออาราธนาเจริญพระพุทธมนต์" เหมือนอย่างทำบุญงานมงคล แต่ใช้คำอาราธนาว่า "ขออาราธนา สวดพระพุทธมนต์"

๒. ไม่ตั้งน้ำวงด้าย หมายความว่า ไม่ต้องตั้งภาชนะสำหรับทำน้ำมนต์ และไม่มีการวงด้ายสายสิญจน์

๓. เตรียมสายโยงหรือภูษาโยงต่อจากศพไว้ เพื่อใช้บังสุกุลสายโยงนั้น ก็ใช้สายสิญจน์นั่นเอง แต่ไม่เรียกว่าสายสิญจน์เหมือนงานมงคล เรียกว่า สายโยง ถ้าไม่ใช้สายสิญจน์โยง มีหลักที่ต้องระวังอย่างหนึ่ง คือ จะโยงในที่สูงกว่าพระพุทธรูปที่ตั้งในพิธีไม่ได้ และจะปล่อยให้ลาดมากับพื้นที่เดินหรือนั่งก็ไม่เหมาะ เพราะสายโยงนี้เป็นสายที่ล่ามโยงออกมาจากศพ เป็นสิ่งเนื่องด้วยศพ จึงต้องล่ามหรือโยงให้สมควร

ส่วนการปฏิบัติกรณียกิจ ในเมื่อพระสงฆ์มาถึงตามกำหนดแล้วก็คล้ายกับงานมงคล สำหรับข้อปฏิบัติในวันเลี้ยงพระ ก็เช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในงานมงคล มีแต่เพียงว่า ในงานอวมงคล หลังจากพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว นิยมให้มีบังสุกุล แล้วจึงถวายไทยธรรม เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาพึงกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลต่อไป

พิธีฝ่ายภิกษุสงฆ์ ต้องใช้พัดที่เกี่ยวกับงานศพเป็นเหมาะสม เพราะงานอวมงคล เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตายทั้งสิ้น ถ้าไม่มี จะใช้พัดงานอื่นก็ได้ เช่น พัดงานฉลองต่างๆ การสวดมนต์ในงานอวมงคลนี้ (สวดมนต์เย็นและฉันวันรุ่งขึ้น) มีระเบียบนิยมเหมือนกัน ในตอนต้นและตอนท้าย ทุกงานต่างกันแต่ตอนกลาง ซึ่งมีนิยมเฉพาะงานๆ ดังนี้

๑. ทำบุญศพ ๗ วัน สวดอนัตตลักขณสูตร

๒. ทำบุญศพ ๕๐ วัน สวดอาทิตตปริยายสูตร

๓. ทำบุญศพ ๑๐๐ วัน หรือทำบุญหน้าวันปลงศพ สวดธรรมนิยามสูตร

๔. ทำบุญศพในวาระอื่นจากที่กล่าวนี้จะสวดสูตรอื่นใดนอกจากที่กล่าวนี้ก็ได้ แล้วแต่เจ้าภาพประสงค์หรือหัวหน้านำสวด แต่มีธรรมเนียมอยู่ว่า ไม่สวดเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน ธรรมจักร มหาสมัยสูตร

ในการสวดนี้ มีระเบียบปฏิบัติ คือ เมื่อพระหัวหน้าให้ศีลและเจ้าภาพอาราธนา สวดพระปริตรจบแล้ว ไม่ต้องชุมนุมเทวดา (สคฺเคฯ) พระทุกรูปประนมมือพร้อมกันแล้ว หัวหน้านำสวด

ก. นมการปาฐะ (นโม...)

ข. สรณคมนปาฐะ (พุทฺธํ สรณํ...)

ค. ปัพพโตปมคาถา และ อริยธนคาถา (ยถาปิ เสลา...)

พอจบตอนนี้ ทั้งหมดลดมือลง แล้วรูปที่นั่งอันดับ ๓ ตั้งพัด ขัดบทขัดของสูตรที่กำหนด สวดตามงานสูตรใดสูตรหนึ่ง เมื่อขัดจบ วางพัด ทุกรูปประนมมือพร้อมกันอีก หัวหน้านำสวดสูตรที่ขัดนำนั้น จบสูตรแล้ว นำสวดบทท้ายสวดมนต์ของงานอวมงคลต่อ คือ

ก. ปฏิจจสมุปบาท (อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา...)

ข. พุทธอุทานคาถา (ยทา หเว...)

ค. ภัทเทกรัตตคาถา (อตีตํ นานฺวาคเมยฺย...)

ฆ. ภวตุ สพฺพมงฺคลํ...

ถ้าสวดธรรมนิยามสูตร ใช้สวดติลักขณาทิคาถา **(สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ฯเปฯ เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ)** ก่อนสวดปฏิจจสมุปบาท

เมื่อพระสวดมนต์จบแล้ว ถ้ามีการชักผ้าบังสุกุลต่อท้าย เจ้าภาพจะลากสายโยงหรือภูษาโยง แล้วทอดผ้า พอทอดถึงรูปสุดท้าย พระสงฆ์ก็ตั้งพัดพร้อมกัน (อย่าข้ามสายโยง หรือภูษาโยง เพราะจะถือว่าเป็นการข้ามศพ) การตั้งพัดในพิธีชักบังสุกุลของพระให้ใช้มือซ้ายจับพัดแล้วใช้มือขวาจับผ้าบังสุกุล

ในกรณีที่เจ้าภาพบำเพ็ญกุศลเพียงสวดมนต์ ไม่มีการเลี้ยงพระ ไม่ต้องสวดบทถวายพรพระ เมื่อพระสงฆ์รับไทยธรรมแล้ว หากไม่มีการรีบด่วนในการอนุโมทนาด้วยบทวิเสสอนุโมทนา พึงใช้บท "**อะทาสิ เม**" เพราะศพยังปรากฏอยู่ (ยังไม่ได้ฌาปนกิจ)

งานทำบุญอัฐิ

พิธีฝ่ายเจ้าภาพ พึงจัดตระเตรียมทำนองเดียวกับงานทำบุญหน้าศพที่กล่าวแล้วทุกประการ ต่างแต่เพียงงานนี้เป็นงานทำบุญหน้าอัฐิหรือรูปที่ระลึกของผู้ที่ล่วงลับ เป็นต้น เจ้าภาพต้องเตรียมที่ตั้งอัฐิหรือที่ตั้งรูประลึกนั้นๆ ต่างหากจากโต๊ะบูชา จะใช้โต๊ะหมู่หรือโต๊ะอื่นใดที่สมควรก็ได้ ให้มีดอกไม้ตั้งหรือประดับพองามตามแต่จะพึงจัดได้ และตั้งกระถางธูปกับเชิงเทียน ๑ คู่ ที่หน้าโต๊ะอัฐิหรือรูปนั้นด้วยเพื่อบูชา จะใช้พานหรือกระบะเครื่องห้าสำหรับบูชาแทนก็ได้ ข้อสำคัญให้ดูงามเด่นพอควร เป็นใช้ได้

พิธีฝ่ายภิกษุสงฆ์ ส่วนใหญ่ก็พึงปฏิบัติเช่นเดียวกับงานทำบุญหน้าศพ ต่างแต่การสวดมนต์ นิยมใช้สูตรอื่นแทนจากอนัตตลักขณสูตร อาทิตตปริยายสูตร และธรรมนิยามสูตร ที่ใช้สำหรับงานทำบุญศพ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน หรือหน้าวันปลงศพดังกล่าวแล้ว (ในปัจจุบันสวดธรรมนิยามสูตรก็มี) ทั้งนี้แล้วแต่หัวหน้าสงฆ์จะกะนัดหมายหรือเจ้าภาพจำนงหมาย เช่น สติปัฏฐานปาฐะ เป็นต้น

๒. ทานพิธี

ทานพิธี ได้แก่ การถวายทานทั่วไป แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. ปาฏิปุคคลิกทาน

๒. สังฆทาน

ปาฏิปุคคลิกทาน ได้แก่ ทานที่ถวายจำเพาะเจาะจงบุคคล คือ ถวายเฉพาะตัว เช่น ต้องการจะถวายแก่ภิกษุรูปใด ก็นิมนต์เฉพาะภิกษุรูปนั้น

สังฆทาน ได้แก่ ทานที่ถวายแก่สงฆ์ โดยไม่จำเพาะเจาะจงแก่ภิกษุรูปใด แล้วแต่ทางวัดคือเจ้าอาวาสหรือพระภัตตุเทศก์จะจัดส่งไปให้

การนิมนต์พระก็ดี การเผดียงสงฆ์ก็ดี จึงควรจัดให้เป็นไปตามชนิดของทาน คือ ถ้าจะถวายเป็นปาฏิปุคคลิกทาน เจ้าภาพต้องไปนิมนต์พระเฉพาะด้วยตนเอง ถ้าจะถวายเป็นสังฆทาน เจ้าภาพจะไปเองหรือส่งคนไปเผดียงต่อเจ้าอาวาส หรือพระภัตตุเทศก์ หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็ได้ โดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ จำนวนพระสงฆ์ที่ต้องการให้ท่านทราบโดยละเอียด ตามนัยที่กล่าวแล้วในบุญพิธี

พิธีการถวายเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ต่างกันแต่เจตนา ในทาน ๒ อย่างนี้ พระพุทธเจ้าสรรเสริญสังฆทานว่าเป็นเลิศ ฉะนั้นในที่นี้จะกล่าวเฉพาะทานที่ถวายเป็นสังฆทานพอเป็นแนวทางปฏิบัติ

๑. การถวายสังฆทาน เท่าที่นิยมปฏิบัติอยู่ปัจจุบัน ถวายที่

บ้านก็มี ถวายที่วัดก็มี ถ้าถวายที่บ้าน การตกแต่งสถานที่ก็เป็นธุระหน้าที่ของทายกทั้งสิ้น ถ้าถวายที่วัด ทางวัดจัดการให้ตามสมควร ข้อสำคัญเจ้าภาพต้องทำเจตนาให้บริสุทธิ์ คือเมื่อเผดียงสงฆ์ต่อเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดว่า ข้าพเจ้าขอเผดียงสงฆ์จากวัดนี้เพื่อรับสังฆทานในวันนั้น เวลา สถานที่จำนวน...รูป ตามต้องการแล้ว อย่าคำนึงว่าเราจะได้พระรูปใด สุดแล้วแต่ทางวัดจะจัดส่งไปให้

๒. พิธีถวาย เมื่อพระสงฆ์มาถึงสถานที่เรียบร้อยแล้ว ได้เวลาเจ้าภาพพึงนำสิ่งของคืออาหารคาวหวาน หรือสิ่งของอย่างอื่นที่จัดไว้รวมทั้งดอกไม้ธูปเทียนด้วย บางแห่งก็จัดเป็นสำรับคาวหวาน บางแห่งจัดเป็นปิ่นโต บางแห่งจัดใส่กระทง หรือถ้วยใส่รวมในถังหรือกะละมังก็มี และโดยเฉพาะมักจะลืมเสียเป็นส่วนมากคือน้ำ ควรใส่แก้วหรือขวดตั้งรวมไว้ตรงหน้าพระนั้นด้วย จัดเรียงไว้เป็นชุดๆ ตามจำนวนพระสงฆ์

สิ่งของทั้งหมดเมื่อพร้อมแล้ว เจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง อาราธนาศีล ๕ พระให้ศีล เจ้าภาพรับศีล ถ้ามีการฉันด้วยโดยมากเมื่อรับศีลเสร็จแล้วพระสงฆ์สวดถวายพรพระก่อนฉัน ถ้าไม่มีการฉัน เมื่อรับศีลจบแล้ว เจ้าภาพกราบ ๓ ครั้ง ตั้ง **นะโม ตัสสะ ๓ จบ** แล้วกล่าวคำถวายสังฆทานต่อไป

๓. คำถวายสังฆทาน มีดังนี้ **อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.**

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

๔. เมื่อถวายเสร็จแล้ว พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพก็เตรียมกรวดน้ำต่อไป

การถวายสังฆทานดังกล่าวแล้ว เป็นการถวายโดยประเภทสามัญ คือ ถวายเพื่อความสุขความเจริญของตนเอง ถ้าถวายเพื่ออุทิศให้บุพการี มีมารดาบิดา เป็นต้น ที่ล่วงลับไปแล้ว ต้องเปลี่ยนคำถวาย ดังนี้

๕. คำถวายสังฆทาน ประเภทมตกภัตอุทิศผู้ตาย ว่าดังนี้

อิมานิ มะยัง ภันเต มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ญาตะกานัง กาละกะตานัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งมตกภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งมตกภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายและแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้น ผู้ทำกาละล่วงลับไปแล้ว สิ้นกาลนานเทอญ.

๖. สลากภัต การถวายมีพิธีแตกต่างกันตามท้องถิ่น บางแห่งต่างคนต่างนำผลไม้ และภัตตาหารต่างๆ มารวมกัน กล่าวคำถวายพร้อมกัน แบ่งอาหารโดยส่วนเฉลี่ยถวายเท่าๆ กัน พระก็ฉันรวมกัน แต่บางแห่งต่างคนต่างจัด สำรับคาวหวาน และผลไม้ ต่างแยกกัน ต่างคนต่างทำเฉพาะของตน ตนจับสลากได้เลขอะไร ก็จัด ณ สถานที่ที่เจ้าหน้าที่ปักสลากไว้ ถ้าพระน้อย เจ้าภาพมาก ก็รวมกันหลายคนต่อ ๑ สลาก ฝ่ายพระสงฆ์สามเณร ก็จับสลากด้วยเหมือนกัน ใครจับได้สลากเลขอะไร ก็ไปนั่งประจำที่ตามสลากของตน เมื่อพร้อมกันแล้วก็กล่าวคำถวายพร้อมกันก็มี แยกกันกล่าวคำถวายเฉพาะคณะของตนก็มี แต่โดยมากรวมถวายพร้อมกัน ถ้าถวายพร้อมกันพระก็อนุโมทนาพร้อมกัน ถ้าต่างแยกกันถวาย พระต่างรูปก็ต่างอนุโมทนาเช่นเดียวกัน ตามพิธีนี้ แม้จะยุ่งอยู่บ้าง แต่ก็ตรงตามความหมายของสลากภัต และเป็นการสนุกสนานของคณะเจ้าภาพด้วย เพราะเป็นการประกวดประชันกันในตัว และชื่อว่าเป็นสังฆทานโดยแท้ เพราะเจ้าภาพก็ไม่รู้จักพระ พระก็ไม่รู้จักเจ้าภาพมาก่อน รู้กันก็ต่อเมื่อพระมานั่งตรงสลากของตนนั้นแล้ว ใครชอบใจพิธีไหนก็เลือกทำพิธีนั้น

การถวายสลากภัตนี้ โดยมากจัดทำกันที่วัด เพราะจำเป็นต้องใช้บริเวณกว้างๆ พระไปนั่งฉันตามโคนต้นไม้บ้าง ตามศาลาบ้าง บางรายเจ้าภาพจัดทำปะรำชั่วคราวขึ้น หรือใช้ร่มกางกั้น ที่รู้สึกสนุกก็ตอนที่พระและสามเณรเที่ยวเดินหาสลากของตัวไม่ค่อยพบ

คำถวายสลากภัต ถ้าถวายรวมกันว่าดังนี้ **เอตานิ มะยัง ภันเต สะลากะภัตตานิ สะปะริวารานิ อะสุกัฏฐาเน ฐะปิตานิ**

ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ เอตานิ สะลากะภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำแปล *ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งสลากภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านั่น อันตั้งอยู่แล้วในที่โน้น แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งสลากภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านั่น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.*

(ถ้าแยกกันถวาย คำว่า **เอตานิ** เปลี่ยนเป็น **อิมานิ** และคำว่า **อะสุกัฏฐาเน** เปลี่ยนเป็น **อิธะ ฐาเน** นอกนั้นคงเดิม)

คำถวายข้าวพระพุทธ

อิมัง สูปะพ์ยัญชะนะสัมปันนัง สาลีนัง โภชะนัง อุทะกังวะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิฯ

ข้าพเจ้าขอบูชาด้วยโภชนะ ข้าวสาลี พร้อมด้วยแกงกับและน้ำอันประเสริฐนี้ แด่พระพุทธเจ้า

คำลาข้าวพระพุทธ

เสสัง มังคะลัง ยาจามิฯ

ข้าพเจ้าขอคืนเศษอันเป็นมงคลนี้ ข้าพเจ้าขอภัตต์ที่เหลือ
ที่เป็นมงคลด้วยเถิด

คำถวายทานต่างๆ

คำถวายหนังสือธรรมะ

ยัคเฆ ภันเต สังโฆ, ปะฏิชานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตานิ ธัมมะปะริยายะปัณณานิ สะปะริวารานิ, พุทธะสาสะนิกานัง, ปาวะจะนัสสะ, อุคคะหะณัตถายะ, ธัมมะปะริยายะ, สังฆัสสะ นิยยาเทมะ สาธุ โน ภันเต, อะยัง พุทธะสาสะนิกานัง, ปาวะจะนัสสะ, อุคคะหะณัตถายะ, ธัมมะปะริยายะปัณณานัง, ทานัสสะ, อานิสังโส, อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ปิยะชะนานัง, ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอมอบถวายหนังสืออธิบายธรรมะ พร้อมกับของบริวารเหล่านี้ แด่ พระสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ได้ศึกษาคำสั่งสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขออานิสงส์แห่งการถวายหนังสืออธิบาย ธรรมะ เพื่อประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ได้ศึกษาคำสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงเป็นไปเพื่อ ประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิยชนทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายพระพุทธรูป

ยัคเฆ ภันเต, สังโฆ, ปะฏิชานาตุ มะยัง ภันเต อิมัง พุทธะปะฏิมัง พุทธะสาสะนิกานัง พุทธานุสสะติยา อุปปาทะ

นัตถายะ เจวะ อะภิวาทะนัตถายะ จะ สังฆัสสะ นิยยาเทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง พุทธะปะฏิมายะ ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ปิยะชะนานัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอมอบถวายพระพุทธปฏิมานี้ แก่พระสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่การเกิดพุทธานุสสติ และเพื่อประโยชน์เป็นเครื่องกราบไหว้ ของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ขออานิสงส์แห่งการมอบถวายพระพุทธปฏิมานี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิยชนทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายกระทงสำหรับลอยประทีป

มะยัง อิมินา ปะทีเปนะ อะสุกายะ นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน ฐิตัง มุนิโน ปาทะวะลัญชัง อะภิปูเชมะ อิมินา ปะทีเปนะ มุนิโน ปาทะวะลัญชัสสะ ปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ.

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาซึ่งรอยพระพุทธบาท ที่ตั้งอยู่เหนือหาดทรายในแม่น้ำชื่อนัมมทานทีโน้น ด้วยประทีปนี้ กิริยาที่บูชารอยพระพุทธบาทด้วยประทีปนี้ ขอจงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายยารักษาโรคต่างๆ

อิมานิ มะยัง ภันเต เภสัชชานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ เภสัชชานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายยารักษาโรคทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์โปรดรับ ยารักษาโรคทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

คำถวายเวจกุฎี (ห้องสุขา)

มะยัง ภันเต อิมัง วัจจะกุฏิง อาคะตานาคะตัสสะ จาตุททิสัสสะ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมัง วัจจะกุฏิง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งเวจกุฎีนี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ที่มาแล้วและยังไม่มา ขอพระภิกษุสงฆ์โปรดรับเวจกุฎีนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

คำถวายเสนาสนะ

อิมานิ มะยัง ภันเต เสนาสะนานิ สะปะริวารานิ อาคะตานาคะตัสสะ จาตุททิสัสสะ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ เสนาสะนานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายเสนาสนะ พร้อมทั้งเครื่องบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ที่มาแล้วและยังไม่มา ขอพระภิกษุสงฆ์โปรดรับเสนาสนะ กับเครื่องบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

คำถวายศาลาโรงธรรม

มะยัง ภันเต อิมัง สาลัง ธัมมะสะภายะ อาคะตานาคะตัสสะ จาตุททิสัสสะ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมัง ธัมมะสะภัง สาลัง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายศาลานี้ เพื่อเป็นที่ประชุมแสดงธรรม แด่พระภิกษุสงฆ์ ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ที่มาแล้วและยังไม่มา ขอพระภิกษุสงฆ์โปรดรับ ศาลาโรงธรรมนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

คำถวายข้าวสาร

อิมานิ มะยัง ภันเต ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายข้าวสาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ข้าวสารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำอธิษฐานเมื่อจบของต่างๆ ถวายพระ

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง นิพพานัง โหตุ เม อะนาคะเต กาเล

คำภาวนาเวลาก่อพระเจดีย์ทราย

อิมัง วาลุกัง เจติยัง อะธิฏฐามิ

คำภาวนาเวลาไปเยี่ยมศพ

อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง

คำภาวนาเวลารดน้ำศพ

(แบบที่ ๑) กายะกัมมัง วะจีกัมมัง มะโนกัมมัง อะโหสิกัมมัง สัพพะปาปัง วินัสสะตุ

(แบบที่ ๒) อิทัง มะตะกะสะรีรัง อุทะกัง วิยะ สิญจิตัง อะโหสิกัมมัง

คำถวายผ้าไตรอุทิศแก่ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ติจีวะรานิ อัยยัสสะ เทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง ติจีวะระปูชาวิปาโก อัมหากัง มาตาปิตุอาทีนัง ญาตีนัง กาละกะตานัง สังวัตตะตุ อัมหากัง มาตาปิตุอาทะโย ญาตะกา ทานะปัตติง ละภันตุ อัมหากัง เจตะสา ฯ

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายไตรจีวรนี้ แก่พระผู้เป็นเจ้า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ อันว่าผลวิบากของการบูชาด้วยไตรจีวรนี้ จงเป็นไปเพื่อญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาของข้าพเจ้าทั้งหลายเป็นต้น จงได้ส่วนแห่งทานนี้ ตามความประสงค์ของพวกข้าพเจ้าทั้งหลาย เทอญ ฯ

คำภาวนาเวลาทอดผ้าหน้าศพ

นามะรูปัง อะนิจจัง นามะรูปัง ทุกขัง นามะรูปัง อะนัตตา

คำภาวนาเวลาจุดศพ

(แบบที่ ๑) อะสุจิ อะสุภัง กัมมัฏฐานัง ภาเวติ

(แบบที่ ๒) จุติ จุตัง อะระหัง จุติ

(แบบที่ ๓) อะยัมปิ โข เม กาโย เอวัง ภาวี เอวัง ธัมโม เอวัง อะนะตีโต

คำกรวดน้ำแบบสั้น

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

ขอบุญนี้จงสำเร็จ แก่ญาติทั้งหลาย ของข้าพเจ้าเถิด ขอญาติทั้งหลายจงเป็นสุขๆ เถิด

คำบูชาพระพุทธเจ้า

ข้าพระพุทธเจ้า ขอบูชาพระพุทธเจ้า ด้วยดอกไม้ ธูปเทียนเหล่านี้ ขอพระพุทธองค์จงทรงรับ ซึ่งดอกไม้ธูปเทียนเหล่านี้ เพื่อประโยชน์สุขแก่ข้าพระพุทธเจ้า สิ้นกาลนาน เทอญ.

(*หมายเหตุ* ถ้ามีเพียงดอกไม้ ก็ควรว่าเฉพาะดอกไม้ หรือถ้ามีสิ่งใด ก็ว่าเฉพาะสิ่งนั้น)

คำจบขันข้าวใส่บาตร

ข้าวของข้าพเจ้า ขาวดังดอกบัว ยกขึ้นเหนือหัว ถวายแด่พระสงฆ์ จิตใจจำนง ตรงต่อพระนิพพาน

คำจบเงินทำบุญ

ทรัพย์ของข้าพเจ้า ได้มาโดยบริสุทธิ์ ขอบูชาพระพุทธ บูชาพระธรรม บูชาพระสงฆ์ จิตใจจำนง ตรงต่อพระนิพพาน ขอให้ถึงเมืองแก้ว ขอให้แคล้วบ่วงมาร ขอให้พบพระศรีอาริย์ ในอนาคตกาลนั้น เทอญ.

คำถวายเครื่องสังเวยพระภูมิ

นะโม เม พระภูมิเทวานัง ธูปะทีปะ จะ ปุปผัง สักการะวันทะนัง สูปะพ์ยัญชะนะสัมปันนัง โภชะนานัง สาลีนัง สะปะริวารัง อุทะกัง วะรัง อาคัจฉันตุ ปะริภุญชันตุ สัพพะทา หิตายะ สุขายะ สันติเทวา มะหิทธิกา เตปิ อัมเห อะนุรักขันตุ อาโรคะเยนะ สุเขนะ จะ.

คำลาเครื่องสังเวยพระภูมิ

อายันตุ โภนโต อิธะ ทานะสีละ เนกขัมมะปัญญา สะหะ วิริยะ ขันตี สัจจาธิฏฐานะ เมตตุเปกขายุทธายะโว ทิสสาวินะติ อะเสสะโต.

คำบูชาพระภูมิด้วยดอกไม้ธูปเทียนหรือพวงมาลัย

ภุมมัส์มิง ทิสาภาเค สันติ ภุมมา มะหิทธิกา
เตปิ อัมเห อะนุรักขันตุ อาโรคะเยนะ สุเขนะ จะฯ

๓. กุศลพิธี

หมวดกุศลพิธีนี้ เป็นพิธีสำหรับปฏิบัติในการบำเพ็ญกุศลต่างๆ กล่าวโดยย่อมี ๓ อย่าง คือ

๑. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ (การบรรพชา-อุปสมบท)

๒. พิธีทำประทักษิณในวันสำคัญ

๓. พิธีรักษาอุโบสถศีล

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

คือพิธีที่คฤหัสถ์ประกาศตนยอมรับนับถือพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่งของตน เป็นการประกาศตนเข้านับถือพระพุทธศาสนานั่นเอง การบรรพชาเป็นสามเณรก็ดี การอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาก็ดี หรือการแสดงตนของเด็กนักเรียนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการก็ดี รวมเป็นพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะทั้งสิ้น

ลำดับพิธี

นิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป เข้าอุโบสถ หรือศาลา หรือสถานที่ที่เหมาะสมแล้ว คณะผู้ปฏิญาณตนนั่งพร้อมกันหน้าพระสงฆ์ ผู้แทนจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (ถ้านั่งกับพื้นพึงนั่งคุกเข่า ถ้านั่งบนเก้าอี้ ให้ยืนประนมมือ) แล้วกล่าวคำบูชาตามผู้นำ ดังนี้

บูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ ธัมมัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง อะภิปูชะยามิ

กราบพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา
พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)
ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม
ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
สังฆัง นะมามิ (กราบ)

นมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.
(ว่า ๓ จบ)

คำปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

เอเต มะยัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามะ, ธัมมัญจะ สังฆัญจะ, พุทธะมามะกาติ โน, สังโฆ ธาเรตุ.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น แม้เสด็จปรินิพพานแล้ว ทั้งพระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสรณะที่ระลึกนับถือ ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าทั้งหลายไว้ว่า เป็นพุทธมามกะ เป็นผู้รับเอาพระพุทธเจ้าเป็นของตน คือผู้นับถือพระพุทธเจ้า

(หมายเหตุ : ถ้าปฏิญาณคนเดียว ให้เปลี่ยนคำปฏิญาณ ดังนี้ **เอเต มะยัง** เป็น **เอสาหัง**, **คัจฉามะ** เป็น **คัจฉามิ**, **พุทธะมามะกาติ** ชายเปลี่ยนเป็น **พุทธะมามะโกติ** หญิงเปลี่ยนเป็น **พุทธะมามิกาติ**, **โน** เป็น **มัง**, แปลว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายเป็นพุทธมามกะ)

พระสงฆ์ทั้งหมดประนมมือรับ "**สาธุ**" พร้อมกัน จากนั้นผู้ปฏิญาณตนนั่งประนมมือฟังโอวาทจากพระสงฆ์ หลังจากจบโอวาทแล้วผู้แทนนำกล่าวคำอาราธนาศีล ดังนี้

อาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ, ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

จากนั้นประธานสงฆ์จะเป็นผู้ให้ศีล ผู้ปฏิญาณว่าตาม ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

ประธานสงฆ์ว่า "ยะมะหัง วะทามิ, ตัง วะเทหิ"

ผู้ปฏิญาณรับว่า "อามะ ภันเต"

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ประธานสงฆ์ว่า "ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง"

ผู้ปฏิญาณรับว่า "อามะ ภันเต"

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

กาเมสุ มิจฉาจารา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อิมานิ ปัญจะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ (๓ หน)

และประธานสงฆ์จะบอกอานิสงส์ของศีลต่อไปว่า

สีเลนะ สุคะติง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปะทา
สีเลนะ นิพพุติง ยันติ ตัส์มา สีลัง วิโสธะเยฯ

(บทนี้ผู้ปฏิญาณไม่ต้องว่าตาม, พอท่านว่าจบแล้วให้กราบ ๓ ครั้ง)

ลำดับจากนี้ ถ้ามีเครื่องไทยธรรม พึงนำเครื่องไทยธรรมมาถวายพระสงฆ์ เสร็จแล้วพระสงฆ์อนุโมทนา ผู้ปฏิญาณกรวดน้ำรับพร เสร็จแล้วกราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

การบวช

คำว่า **บวช** มาจากคำว่า ป+วช แปลว่า เว้นทั่ว คือเว้นจากกาม ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงบวชเป็นสามเณรและบวชเป็นพระภิกษุเท่านั้น จุดมุ่งหมายในการบวชก็คือ การปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ และทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน คือความดับทุกข์ อย่างไรก็ตาม การบวชได้แม้เพียงชั่วคราวก็นับว่าดี เพราะนอกจากเป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนาแล้ว อย่างน้อยก็ยังเป็นเหตุให้รู้จักฝึกหัดความอดทน และความเสียสละอย่างมาก อาจทำให้เข้าถึงพุทธธรรมได้โดยใกล้ชิด

การบวชเป็นสามเณร

สามเณร แปลว่า ผู้เป็นเชื้อสายแห่งสมณะ เมื่อเป็นสามเณรแล้ว ต้องถือศีล ๑๐ คือ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ทั้งมนุษย์และเดรัจฉาน

๒. เว้นจากการลักทรัพย์

๓. เว้นจากการเสพเมถุนธรรม

๔. เว้นจากการพูดเท็จ

๕. เว้นจากการดื่มสุราและเมรัย

๖. เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล

๗. เว้นจากการฟ้อนรำขับร้องและการบรรเลง ตลอดถึงการดูการฟังสิ่งเหล่านั้น

๘. เว้นจากการทัดทรงดอกไม้การใช้ของหอมเครื่องประเทืองผิว

๙. เว้นจากการนอนที่สูงใหญ่ที่ยัดนุ่นสำลีอันมีลายวิจิตร

๑๐. เว้นจากการรับเงินทอง

นอกจากนี้ ยังต้องมี **ปัจจเวกขณะ** คือ การพิจารณา จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช ตลอดถึงวัตรที่ควรศึกษา อันเกี่ยวด้วยมารยาท คือ **เสขิยวัตร** อีก ๗๕ ข้อ ด้วย

สถานที่ทำพิธี เป็นกุฎีของพระอุปัชฌาย์ผู้ให้บวชก็ได้ เป็นโรงอุโบสถก็ได้ มีพระอันดับตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปก็ได้ ไม่มีก็ได้

ของใช้ในพิธีคือ

๑. ไตรแบ่ง (สบง ๑ ประคดเอว ๑ อังสะ ๑ จีวร ๑ ผ้ารัดอก ๑ ผ้ากราบ ๑)

๒. จีวร สบง อังสะ (อาศัยหรือสำรอง) ผ้าอาบน้ำฝน ๒ ผืน

๓. ย่าม ผ้าเช็ดหน้า นาฬิกา

๔. บาตร (มีเชิงรองและฝาพร้อม)

๕. รองเท้า ร่ม

๖. ที่นอน เสื่อ หมอน ผ้าห่ม มุ้ง

๗. จานข้าว ช้อนส้อม แก้วน้ำ ผ้าเช็ดมือ ปิ่นโต กระโถน

๘. ขันน้ำ สบู่ กล่องสบู่ แปรง ยาสีฟัน ผ้าเช็ดตัว

๙. ธูป เทียน ดอกไม้ สำหรับบูชาพระรัตนตรัย

๑๐. ธูป เทียน ดอกไม้ (หรือจะใช้เทียนแพมีกรวยดอกไม้ก็ใช้ได้) สำหรับถวายพระอุปัชฌาย์ผู้ให้บวช และจะมีเครื่องจตุปัจจัยไทยธรรมสำหรับถวายพระอุปัชฌาย์และพระในพิธีนั้นอีกองค์ละชุดก็ได้ แล้วแต่กำลังศรัทธา

ผู้บวชต้องปลงผม โกนคิ้ว โกนหนวด ตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สะอาดหมดจด ส่วนพิธีการวันบวช มีกล่าวไว้ส่วนหนึ่งแล้ว และข้อสำคัญต้องว่าไตรสรณคมน์ ให้ชัดถ้อยชัดคำ เพราะความเป็นสามเณรจะสำเร็จได้ก็ด้วยไตรสรณคมน์เท่านั้น นอกจากนั้นก็มี

หัวข้อที่ผู้จะบวชจะต้องจดจำคือ

๑. ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง พาไปหาเจ้าอาวาสและพระอุปัชฌาย์ (ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ด้วยก็ไม่ต้องไป ๒ แห่ง)

๒. ท่องคำขอบวช สรณคมน์ และศีล ๑๐ ให้ได้ด้วยตนเอง

๓. หมั่นฝึกซ้อมพิธี เช่นการกราบ เป็นต้น

ขั้นตอนพิธีการบวชเป็นสามเณร

ให้ผู้จะบวชรับผ้าไตรอุ้ม ประนมมือแล้วเดินเข้าไปในที่ประชุมสงฆ์ในพิธี (สังฆนิบาต) แล้ววางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วอุ้มผ้าไตรประนมมือยืนขึ้นเปล่งวาจาขอบรรพชาว่า

อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

อุกาสะ การุญญัง กัต์วา ปัพพัชชัง เทถะ เม ภันเต

(นั่งคุกเข่าลง แล้วประนมมือว่า)

อะหัง ภันเต ปัพพัชชัง ยาจามิ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต ปัพพัชชัง ยาจามิ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต ปัพพัชชัง ยาจามิ

(กล่าว ๓ ครั้งว่า)

สัพพะทุกขะ นิสสะระณะนิพพานะ สัจฉิกะระณัตถายะ อิมัง กาสาวัง คะเหต์วา ปัพพาเชถะ มัง ภันเต อะนุกัมปัง อุปาทายะ (เสร็จแล้วพระอุปัชฌาย์จะมารับผ้าไตร แล้วว่าต่อไป)

(กล่าว ๓ ครั้งว่า)

สัพพะทุกขะ นิสสะระณะนิพพานะ สัจฉิกะระณัตถายะ เอตัง กาสาวัง ทัต์วา ปัพพาเชถะ มัง ภันเต อะนุกัมปัง อุปาทายะ

พระอุปัชฌาย์ให้โอวาทและบอก **ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน** แล้วให้ว่าตามไปทีละบท โดยอนุโลม (ไปข้างหน้า) และปฏิโลม (ทวนกลับ) ดังนี้

เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะขา โลมา เกสา (ปฏิโลม)

พระอุปัชฌาย์ชักอังสะออกจากไตรมาสวมให้ผู้บวช แล้วสั่งให้ออกไปครองผ้าครบตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วรับเครื่องไทยทานเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ ถวายท่านแล้ว กราบ ๓ ครั้ง ยืนประนมมือเปล่งวาจาขอสรณะและศีลดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

อุกาสะ การุญญัง กัต์วา ติสะระเณนะ สะหะ สีลานิ เทถะ เม ภันเต

(นั่งคุกเข่าขอสรณะและศีลดังต่อไปนี้)

อะหัง ภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ
ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ
ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ

(พระอุปัชฌาย์กล่าวคำนมัสการให้ผู้บรรพชาว่าตามดังนี้)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(๓ จบ)

พระอุปัชฌาย์จะกล่าวว่า **เอวัง วะเทหิ** หรือ **ยะมะหัง วะทามิ ตัง วะเทหิ** ให้รับว่า **อามะ ภันเต** แล้วท่านจะว่านำสรณคมน์ก็ให้ว่าตามดังนี้

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ

พอจบแล้ว พระอุปัชฌาย์จะบอกว่า **ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง** ก็ให้รับว่า **อามะ ภันเต** ต่อจากนั้น ก็สมาทานศีล ๑๐ ประการโดยว่าตามท่านไปเรื่อยๆ ดังนี้

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อะพ์รัห์มะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

ชาตะรูปะระชะตะปะฏิคคะหะณา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

(พระจะกล่าว ๑ ครั้ง แล้วให้ผู้บวชว่าตาม ๓ ครั้งว่า)

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ

(เสร็จแล้วพึงกราบลง ๑ หน แล้วยืนขึ้นว่าดังนี้)

วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

(คุกเข่าลงกราบ ๓ ครั้ง)

(เสร็จพิธี)

อานิสงส์การบวช

ผู้บวชย่อมได้อานิสงส์แห่งบุญจากการบวช ได้ฝึกฝนอบรมตนเองตามพุทธวิธี แม้เพียงระยะเวลาสั้นๆ ก็สามารถนำพาชีวิตให้พบกับเป้าหมายอันสูงส่ง และย่อมได้อานิสงส์มากมาย ยากที่จะนับจะประมาณได้เพราะความตั้งใจอันมั่นคงที่จะบวชฝึกฝนตนเอง ถ้าตั้งใจประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ย่อมได้อานิสงส์ ดังนี้

๑) เป็นผู้รู้จักบริหารเวลา คือรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เรียกว่า ความเป็นผู้รู้กาลซึ่งเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ (ผู้เป็นบัณฑิต)

๒) แม้ช่วงเวลาจะสั้น แต่ถ้าลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็จะได้ลิ้มรสความสุขจากความสงบตั้งแต่ยังเยาว์

๓) มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมไว้กำกับความรู้ จะได้ใช้ความรู้ไปในทางที่ถูกที่ควร

๔) ได้ฝึกวินัยและเข้าใจวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ถ้าบรรพชาแล้วตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองอย่างจริงจัง ต่อไปจะเป็นคนรักระเบียบวินัย

๕) ได้ฝึกสมาธิ ทำจิตให้สงบ ซึ่งเป็นผลดีต่อการเรียน

๖) เกิดความปลื้มปีติยินดีที่ได้ทำความดีตั้งแต่ยังเยาว์ความปีตินี้เองที่จะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงหัวใจอยู่เสมอ

๗) ทำให้มีความอดทน ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใดๆ

๘) ทำให้รู้จักตนเอง นั่นคือรู้ว่าตนเองมีความรู้ความสามารถคุณธรรมแค่ไหนเพียงใด เพื่อที่จะได้พัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น

๙) ได้ชื่อว่าเป็นผู้เริ่มถากถางหนทางไปพระนิพพาน

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุ

ความเป็นมา

พระอริยสงฆ์สาวกในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นครั้งแรกในโลก พระอริยสงฆ์สาวกองค์แรกคือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ซึ่งเมื่อฟังพระธรรมเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแล้ว บังเกิดดวงตาเห็นธรรม ทูลขอบวช ซึ่งพระพุทธองค์ประทานอนุญาตให้อุปสมบทเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนาด้วยวิธี เอหิภิกขุอุปสัมปทา

ความสำคัญของการอุปสมบท

๑. ทดแทนบุญคุณบิดา มารดา หรือผู้มีพระคุณ

๒. ฝึกจิตใจให้สงบ

๓. ละกิเลสทั้งปวง

พิธีบวช

การเตรียมตัวบวช

ผู้จะบวชเรียกว่า **อุปสัมปทาเปกข์** หรือ **นาค** ผู้ที่จะบวชให้ไปติดต่อวัดที่ต้องการบวช จะได้รับใบสมัครขอบรรพชา พระท่านจะตั้งชื่อทางธรรม และมอบบทขานนาคให้กลับไปฝึกซ้อมท่อง ซึ่งต้องท่องให้คล่องเพื่อใช้ในพิธี โดยต้องฝึกซ้อมกับพระอาจารย์ให้คล่องก่อนทำพิธีบวช เพื่อจะได้ไม่เคอะเขิน นอกจากนี้มีหลายสิ่ง

หลายอย่างที่ต้องคิด ต้องเตรียมตัว และทำเมื่อคิดจะบวช

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่าจะต้องทำทั้งหมด เพราะว่าทั้งนี้ให้คำนึงถึงความเหมาะสม และกำลังทรัพย์ด้วย ขั้นตอนบางอย่างไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ เครื่องอัฏฐบริขารและเครื่องใช้อื่นๆ ที่ควรมีหรือจำเป็นต้องใช้ได้แก่

๑. ไตรครอง ได้แก่ สบง ๑ ประคตเอว ๑ อังสะ ๑ จีวร ๑ สังฆาฏิ ๑ ผ้ารัดอก ๑ ผ้ากราบ ๑

๒. บาตร แบบมีเชิงรองพร้อมด้วยฝา ถลกบาตร สายโยก ถุงตะเคียว

๓. มีดโกน พร้อมทั้งหินลับมีดโกน

๔. เข็มเย็บผ้า พร้อมทั้งกล่องเข็มและด้าย

๕. เครื่องกรองน้ำ (ธมกรก)

๖. เสื่อ หมอน ผ้าห่ม มุ้ง

๗. จีวร สบง อังสะ ผ้าอาบน้ำฝน ๒ ผืน (อาศัย)

๘. ตาลปัตร ย่าม ผ้าเช็ดหน้า ร่ม รองเท้า

๙. โคมไฟฟ้า หรือตะเกียง ไฟฉาย นาฬิกาปลุก

๑๐. สำรับปิ่นโต คาว หวาน จานข้าว ช้อนส้อม ผ้าเช็ดมือ

๑๑. ที่ต้มน้ำ กาต้มน้ำ กาชงน้ำร้อน ถ้วยน้ำร้อน เหยือกน้ำ และแก้วน้ำเย็น กระติกน้ำแข็ง กระติกน้ำร้อน

๑๒. กระโถนบ้วน กระโถนถ่าย

๑๓. ขันอาบน้ำ สบู่และกล่องสบู่ แปรงและยาสีฟัน ผ้าขนหนู กระดาษชำระ

๑๔. สันถัต (อาสนะ)

ข้อที่ ๑-๕ เรียกว่าอัฏฐบริขารซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดเสียมิได้ มีความหมายว่า บริขาร ๘ แบ่งเป็นผ้า ๕ อย่างคือ สบง ๑ ประคตเอว ๑ จีวร ๑ สังฆาฏิ ๑ ผ้ากรองน้ำ ๑ และเหล็ก ๓ อย่างคือ บาตร ๑ มีดโกน ๑ เข็มเย็บผ้า ๑ นอกจากนั้นก็แล้วแต่ความจำเป็นในแต่ละแห่ง เช่น เตรียมเครื่องจตุปัจจัยไทยธรรมสำหรับถวายพระอุปัชฌาย์และพระในพิธีนั้นอีกรูปละหนึ่งชุดก็ได้ ขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์และศรัทธา

คำขอขมาบิดา มารดา และญาติผู้ใหญ่เพื่อลาบวช

"กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ที่ข้าพเจ้าได้เคยประมาทล่วงเกินท่าน ต่อหน้าก็ดี ลับหลังก็ดี ทั้งตั้งใจก็ดี มิได้ตั้งใจก็ดี ขอให้ท่านจงอโหสิกรรมแก่ข้าพเจ้า นับแต่บัดนี้เป็นต้นไปจนตราบเท่านิพพาน เทอญ"

การบวชนาคและแห่นาค การจัดกระบวนแห่ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

๑. หัวโต หรือหัวสิงโต (มีหรือไม่ก็ได้)

๒. แตร หรือ เถิดเทิง (มีหรือไม่ก็ได้)

๓. ของถวายพระอุปัชฌาย์ คู่สวด

๔. ไตรครอง ซึ่งมักจะอุ้มโดยมารดาหรือบุพการีของผู้บวช (มีสัปทนกั้น)

๕. ดอกบัว ๓ ดอก ธูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม ให้ผู้บวชพนมมือถือไว้ (มีสัปทนกั้น)

๖. บาตร และตาลปัตร จะถือและสะพายโดยบิดาของผู้บวช

๗. ของถวายพระอันดับ

๘. บริขารและเครื่องใช้อย่างอื่นของผู้บวช

เมื่อจัดขบวนเรียบร้อยแล้วก็เคลื่อนขบวนเข้าสู่พระอุโบสถ เวียนขวารอบนอกขันธสีมา จนครบ ๓ รอบ ก่อนจะเข้าโบสถ์ก็ต้องวันทาเสมาหน้าพระอุโบสถเสียก่อนว่า

"วันทามิ อาราเม พัทธะเสมายัง โพธิรุกขัง เจติยัง สัพพัง เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต"

เมื่อเสร็จแล้วก็โปรยทานก่อนเข้าสู่พระอุโบสถ โดยให้บิดามารดาจูงติดกันไป อาจจะอุ้มข้ามธรณีประตูไปเลยก็ได้ เสร็จแล้วผู้บวชก็ไปกราบพระประธานด้านข้างพระหัตถ์ขวาขององค์พระ รับไตรครองจากมารดาบิดา จากนั้นจึงเริ่มพิธีการบวช

พิธีบรรพชาอุปสมบทแบบอุกาสะ

ผู้อุปสมบทรับผ้าไตรอุ้ม ประนมมือแล้วเดินเข้าไปในที่ประชุมสงฆ์ในพิธี (สังฆนิบาต) แล้ววางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วอุ้มผ้าไตรประนมมือยืนขึ้นเปล่งวาจาขอบรรพชาว่า

อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

อุกาสะ การุญญัง กัต๎วา ปัพพัชชัง เทถะ เม ภันเต

(นั่งคุกเข่าลง แล้วประนมมือว่า)

อะหัง ภันเต ปัพพัชชัง ยาจามิ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต ปัพพัชชัง ยาจามิ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต ปัพพัชชัง ยาจามิ

(กล่าว ๓ ครั้งว่า)

สัพพะทุกขะ นิสสะระณะนิพพานะ สัจฉิกะระณัตถายะ อิมัง กาสาวัง คะเหต๎วา ปัพพาเชถะ มัง ภันเต อะนุกัมปัง อุปาทายะ (เสร็จแล้วพระอุปัชฌาย์จะมารับผ้าไตร แล้วว่าต่อไป)

(กล่าว ๓ ครั้งว่า)

สัพพะทุกขะ นิสสะระณะนิพพานะ สัจฉิกะระณัตถายะ เอตัง กาสาวัง ทัต๎วา ปัพพาเชถะ มัง ภันเต อะนุกัมปัง

อุปาทายะ

พระอุปัชฌาย์ให้โอวาทและบอก **ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน** แล้วให้ว่าตามไปทีละบท โดยอนุโลม (ไปข้างหน้า) และปฏิโลม (ทวนกลับ) ดังนี้

เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะขา โลมา เกสา (ปฏิโลม)

พระอุปัชฌาย์ชักอังสะออกจากไตรมาสวมให้ผู้บวช แล้วสั่งให้ออกไปครองผ้าครบไตรจีวรตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วรับเครื่องไทยทานเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ ถวายท่านแล้วกราบ ๓ ครั้ง ยืนประนมมือเปล่งวาจาขอสรณะและศีลดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

อุกาสะ การุญญัง กัต์วา ติสะระเณนะ สะหะ สีลานิ เทถะ เม ภันเต

(นั่งคุกเข่าขอสรณะและศีลดังต่อไปนี้)

อะหัง ภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ

(พระอุปัชฌาย์กล่าวคำนมัสการให้ผู้บรรพชาว่าตามดังนี้)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(ว่า ๓ จบ)

พระอุปัชฌาย์จะกล่าวว่า **เอวัง วะเทหิ** หรือ **ยะมะหัง วะทามิ ตัง วะเทหิ** ให้รับว่า **อามะ ภันเต** แล้วท่านจะว่านำสรณคมน์ก็ให้ว่าตามดังนี้

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ

จบแล้วพระอุปัชฌาย์จะบอกว่า **ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง** ก็ให้รับว่า **อามะ ภันเต** ต่อจากนั้นก็สมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ โดยว่าตามท่านไปเรื่อยๆ ดังนี้

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
อะพ๊รัห์มะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

ชาตะรูปะระชะตะปะฏิคคะหะณา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

(พระจะกล่าว ๑ ครั้ง และผู้บวชว่าตาม ๓ ครั้งว่า)

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ

(เสร็จแล้วพึงกราบลง ๑ หน แล้วยืนขึ้นว่าดังนี้)

วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

(คุกเข่าลงกราบ ๓ ครั้ง)

ต่อจากนั้นให้รับบาตรอุ้มเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในสังฆสันนิบาต วางไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องไทยทานถวายท่านแล้วกราบ ๓ ครั้ง เสร็จแล้วยืนขึ้นประนมมือกล่าวดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

อุกาสะ การุญญัง กัต๎วา นิสสะยัง เทถะ เม ภันเต

(นั่งคุกเข่า)

อะหัง ภันเต นิสสะยัง ยาจามิ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต นิสสะยัง ยาจามิ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต นิสสะยัง ยาจามิ

(กล่าว ๓ ครั้งว่า)

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหหิ

พระอุปัชฌาย์จะกล่าวรับว่า **โอปายิกัง** ผู้บวชพึงรับว่า **(อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ) ปะฏิรูปัง** ผู้บวชรับว่า **(อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ) ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ** ผู้บวชรับว่า **(อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ)** แล้วว่าดังนี้

(กล่าว ๓ ครั้งว่า)

อัชชะตัคเคทานิ เถโร มัยหัง ภาโร อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร

(เสร็จแล้วยืนขึ้นว่าดังนี้)

วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ (คุกเข่าลงกราบ ๓ ครั้ง)

ลำดับต่อไปพระอุปัชฌาย์หรือพระอาจารย์จะเอาบาตรมีสายโยกคล้องตัวผู้ขอบวช แล้วบอกบาตรและจีวร ผู้บวชก็รับเป็นทอดๆ ไปดังนี้

ปะฐะมัง อุปัชฌัง คาหาเปตัพโพ อุปัชฌัง คาหาเปต๎วา ปัตตะจีวะรัง อาจิกขิตัพพัง

อะยันเต ปัตโต (รับว่า) **อามะ ภันเต**

อะยัง สังฆาฏิ (รับว่า) **อามะ ภันเต**

อะยัง อุตตะราสังโค (รับว่า) **อามะ ภันเต**

อะยัง อันตะระวาสะโก (รับว่า) **อามะ ภันเต**

จากนั้นพระอาจารย์ท่านจะบอกให้ออกไปข้างนอกว่า **คัจฉะ อะมุมฺหิ โอกาเส ติฏฐาหิ** ผู้บวชก็ถอยออกไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ (ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณทางเข้าโบสถ์) ต่อจากนี้พระอาจารย์จะสวดถามอันตรายิกธรรม ให้รับ **นัตถิ ภันเต** ๕ ครั้ง และต่อด้วย **อามะ ภันเต** อีก ๘ ครั้งดังต่อไปนี้

พระจะถามว่า	**ผู้บวชกล่าวรับว่า**
กุฏฐัง	**นัตถิ ภันเต**
คัณโฑ	**นัตถิ ภันเต**
กิลาโส	**นัตถิ ภันเต**
โสโส	**นัตถิ ภันเต**
อะปะมาโร	**นัตถิ ภันเต**

มะนุสโสสิ๊	**อามะ ภันเต**
ปุริโสสิ๊	**อามะ ภันเต**
ภุชิสโสสิ๊	**อามะ ภันเต**
อะนะโณสิ๊	**อามะ ภันเต**
นะสิ๊ ราชะภะโฏ	**อามะ ภันเต**
อะนุญญาโตสิ๊ มาตาปิตูหิ	**อามะ ภันเต**
ปะริปุณณะวีสะติวัสโสสิ๊	**อามะ ภันเต**
ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	**อามะ ภันเต**
กินนาโมสิ๊	**อะหัง ภันเต**...*(ฉายาพระใหม่) **นามะ**
โก นามะ เต อุปัชฌาโย	**อุปัชฌาโย เม ภันเต อายัส๊มา** *(ฉายาพระอุปัชฌาย์) **นามะ**

*หมายเหตุ ผู้บวชจะต้องทราบชื่อทางพระที่พระตั้งให้ใหม่ก่อนวันบวชและต้องจำชื่อพระอุปัชฌาย์ให้ได้ด้วย

เสร็จแล้วกลับเข้ามาข้างในที่ประชุมสงฆ์ กราบลงตรงหน้าพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง นั่งคุกเข่าประนมมือเปล่งวาจาขออุปสมบท ดังนี้

สังฆัมภันเต อุปะสัมปะทัง ยาจามิ อุลลุมปะตุ มัง ภันเต สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ทุติยัมปิ ภันเต สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ อุลลุมปะตุ มัง ภันเต สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ตะติยัมปิ ภันเต สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ อุลลุมปะตุ มัง ภันเต สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ต่อมาพระอาจารย์สวดสมมุติตนถามอันตรายิกธรรม ผู้บวชก็รับว่า **นัตถิ ภันเต** ๕ ครั้ง และ **อามะ ภันเต** ๘ ครั้ง บอกชื่อพระใหม่ของตัวเอง และชื่อพระอุปัชฌาย์แบบที่ผ่านมาอย่างละหนึ่งครั้ง เสร็จแล้วก็นั่งฟังพระสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ พอจบแล้วท่านก็จะเอาบาตรออกจากตัว ให้กราบลง ๓ ครั้ง นั่งพับเพียบฟังพระอุปัชฌาย์บอกอนุศาสน์ไปจนจบ แล้วก็กล่าวรับว่า **อามะ ภันเต** เสร็จพิธีก็กราบพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง ถ้ามีเครื่องไทยทานก็ให้รับไทยทานถวายพระอันดับ เวลากรวดน้ำก็ให้ตั้งใจรำลึกถึงผู้มีพระคุณอุทิศส่วนกุศลแด่ท่าน ขั้นตอนต่อไปก็นั่งฟังพระท่านอนุโมทนาต่อไปจนจบ

จบพิธีบรรพชาอุปสมบทแบบอุกาสะ

พิธีบรรพชาอุปสมบทแบบเอสาหัง

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งอุปสมบท พึงรับผ้าไตรอุ้มประนมมือเข้าไปในท่ามกลางสงฆ์ (สังฆสันนิบาต) วางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ แล้วกราบลงด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้งแล้วนั่งคุกเข่าอุ้มผ้าไตรประนมมือเปล่งวาจาถึงสรณะและขอบรรพชาด้วยคำมคธ หยุดตามจุดจุลภาคว่า

(ท่องจำ)

เอสาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง,

ทุติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ,ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง,

ตะติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง,

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ

วัตถานิ คะเหต์วา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหต์วา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหต์วา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

(ถ้าบวชเป็นสามเณรให้ตัดคำว่า **"ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง"** ออกเสีย)

เมื่อกล่าวจบแล้ว น้อมผ้าไตรเข้าไปถวายพระอุปัชฌาย์อีกทีหนึ่ง เมื่อท่านรับเอาผ้าไตรแล้ว นั่งพับเพียบลง ประนมมือไว้ ท่านจะกล่าวสอนให้รู้ถึงคุณของพระรัตนตรัย เป็นต้น แล้วท่านจะบอกพระกัมมัฏฐาน ๕ อย่าง (ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน) ให้ว่าตามท่านไปทีละบท โดยอนุโลมและปฏิโลม ดังนี้

(ท่องจำ)

เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะขา โลมา เกสา (ปฏิโลม)

ครั้นสอนแล้ว พระอุปัชฌาย์จะชักอังสะออกจากไตร ผู้บรรพชาจึงนั่งคุกเข่าขึ้น แล้วพระอุปัชฌาย์จะสวมอังสะให้ เสร็จแล้วท่าน

จะบอกถึงธรรมเนียมการนุ่งห่มของพระภิกษุสามเณร นุ่งให้ได้ปริมณฑล คือเบื้องบนให้ปิดสะดือ เบื้องล่างให้เพียงครึ่งแข้ง แล้วผู้บรรพชาถอยกลับเดินออกไปนุ่งหรือครองผ้าจีวร เสร็จแล้วเข้าไปหาพระอาจารย์ รับเครื่องสักการะถวายท่านแล้วกราบ ๓ ครั้ง นั่งคุกเข่าประนมมือ เปล่งวาจาขอสรณะและศีล ดังนี้

(ท่องจำ)

อะหัง ภันเต, สะระณะสีลัง ยาจามิ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, สะระณะสีลัง ยาจามิ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, สะระณะสีลัง ยาจามิ

ลำดับนั้น พระอาจารย์จะกล่าวคำนมัสการนำ ให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไป ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(ว่า ๓ ครั้ง)

จากนั้นท่านจะกล่าวด้วยคำว่า **ยะมะหัง วะทามิ ตัง วะเทหิ** พึงรับว่า **อามะ ภันเต**

ครั้นแล้วท่านจะนำเปล่งวาจาขอถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่ง พึงว่าตามท่านไปทีละบท ดังนี้

(ท่องจำ)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

เมื่อจบแล้ว ท่านจะบอกว่า **ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง** ผู้บรรพชาพึงรับว่า **อามะ ภันเต**

ลำดับนั้นพระอาจารย์จะบอกให้รู้ว่าการบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วยสรณคมน์เพียงเท่านี้ สามเณรพึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการว่าตามพระอาจารย์ไปทีละข้อ ดังนี้

(ท่องจำ)

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อะพ๎รัห๎มะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

ชาตะรูปะระชะตะปะฏิคคะหะณา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

ต่อจากนั้น สามเณรพึงรับบาตรจากโยมพ่อโยมแม่ หรือผู้ปกครอง แล้วอุ้มบาตรเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในท่ามกลางสงฆ์ (สังฆสันนิบาต) วางไว้ด้านซ้ายมือของตัวเอง ถวายเครื่องสักการะพระอุปัชฌาย์ แล้วกราบ ๓ ครั้ง นั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำขอนิสัย ดังนี้

(ท่องจำ)

อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ
ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ
ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ
อุปัชฌาโย เม ภันเต โหหิ (ว่า ๓ ครั้ง)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า	ผู้อุปสมบทรับว่า
ปะฏิรูปัง	**สาธุ ภันเต**
โอปายิกัง	**สาธุ ภันเต**
ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ	**สาธุ ภันเต**

จากนั้นสามเณรพึงกล่าวรับเป็นธุระให้ท่านว่าดังนี้

อัชชะตัคเคทานิ เถโร, มัยหัง ภาโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร (ว่า ๓ ครั้ง)

ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์จะกล่าวแนะนำสามเณรไปตามระเบียบ พระอาจารย์ผู้เป็นกรรมวาจา เอาบาตรมีสายคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบท แล้วพระอุปัชฌาย์จะบอกถึงบาตรและจีวร เป็นต้น ผู้มุ่งอุปสมบทพึงรับว่า อามะ ภันเต ๔ ครั้ง ดังนี้

คำบอกบาตรจีวร	คำรับว่า
๑. อะยันเต ปัตโต	**อามะ ภันเต**
๒. อะยัง สังฆาฏิ	**อามะ ภันเต**
๓. อะยัง อุตตะราสังโค	**อามะ ภันเต**
๔. อะยัง อันตะระวาสะโก	**อามะ ภันเต**

ต่อจากนั้น พระอาจารย์จะบอกให้ออกไปข้างนอกด้วยคำว่า **คัจฉะ อะมุมฺหิ โอกาเส ติฏฐาหิ** พึงถอยออกไปสักระยะหนึ่ง แล้วลุกขึ้นเดินประนมมือไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระอาจารย์คู่สวดจะสมมุติตนเป็นผู้สอนซ้อม แล้วท่านจะออกไปสวดถามถึงอันตรายิกธรรม พึงรับว่า **นัตถิ ภันเต ๕ ครั้ง** และรับว่า **อามะ ภันเต ๘ ครั้ง** ดังนี้

พระอาจารย์ถามว่า	ผู้อุปสมบทพึงตอบว่า
๑. กุฏฐัง	**นัตถิ ภันเต**
๒. คัณโฑ	**นัตถิ ภันเต**

๓. กิลาโส นัตถิ ภันเต
๔. โสโส นัตถิ ภันเต
๕. อะปะมาโร นัตถิ ภันเต

๑. มะนุสโสสิ๊ อามะ ภันเต
๒. ปุริโสสิ๊ อามะ ภันเต
๓. ภุชิสโสสิ๊ อามะ ภันเต
๔. อะนะโณสิ๊ อามะ ภันเต
๕. นะสิ๊ ราชะภะโฏ อามะ ภันเต
๖. อะนุญญาโตสิ๊ มาตาปิตูหิ อามะ ภันเต
๗. ปะริปุณณะวีสะติวัสโสสิ๊ อามะ ภันเต
๘. ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง อามะ ภันเต
๑. กินนาโมสิ๊ อะหัง ภันเต
...(ฉายาผู้บวช)...นามะ
๒. โก นามะ เต อุปัชฌาโย อุปัชฌาโย เม ภันเต
อายัส์มา...(ฉายาพระ
อุปัชฌาย์)......นามะ

เมื่อสวดสอนซ้อมเสร็จแล้ว พระอาจารย์คู่สวดจะกลับเข้ามาท่ามกลางสงฆ์แล้วสวดเรียกผู้มุ่งอุปสมบท (อุปสัมปทาเปกข์) เข้ามา และอุปสัมปทาเปกข์พึงเข้ามาในท่ามกลางสงฆ์ กราบพระอุปัชฌาย์ ๓ ครั้ง นั่งคุกเข่าประนมมือเปล่งวาจาขออุปสมบทดังนี้

(ท่องจำ)

สังฆัมภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ทุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุม ปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุม ปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ต่อจากนั้น พระอุปัชฌาย์จะกล่าวเผดียงสงฆ์ พระอาจารย์คู่สวดก็จะสวดสมมุติตนถามถึงอันตรายิกธรรมกับอุปสัมปทาเปกข์ในท่ามกลางสงฆ์อีกทีหนึ่ง ก็พึงรับว่า นัตถิ ภันเต ๕ ครั้ง และรับว่า อามะ ภันเต ๘ ครั้ง เหมือนกันกับตอนที่ว่าข้างนอกขณะที่ยืนอยู่นั้นทุกประการ จากนั้นจึงนั่งประนมมือฟังท่านสวดกรรมวาจาไปจนจบ ครั้นจบแล้วท่านก็จะเอาบาตรออกจากตัวแล้วกราบ ๓ ครั้ง จากนั้น ก็ถวายเครื่องไทยทานแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์ทั้งปวงก็จะอนุโมทนา พึงกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศลนี้ให้แก่บรรพชนและท่านผู้มีพระคุณเป็นลำดับต่อไป

จบพิธีบรรพชาอุปสมบทแบบเอสาหัง

พิธีทำประทักษิณในวันสำคัญ

คือพิธีที่พุทธบริษัท ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ประชุมกันในวัดใดวัดหนึ่ง หรือที่ปูชนียสถานแห่งใดแห่งหนึ่ง ทำการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนต่อพระรัตนตรัยเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือไปจากการบูชาที่เคยทำตามปกติ ในปีหนึ่งมีกำหนด ๔ ครั้ง คือ

๑. วันมาฆบูชา

ตามปกติตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ แต่ถ้าปีใดมีอธิกมาส (มีเดือน ๘ สองหน) ปีนั้นตรงกับขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ วันนี้ถือว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในศาสนา เพราะเป็นวันคล้ายกับวันที่พระพุทธเจ้าของเราทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์

๒. วันวิสาขบูชา

ตามปกติตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ แต่ถ้าปีใดมีอธิกมาส ปีนั้นตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ วันนี้นิยมว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่ง เพราะเป็นวันคล้ายกับวันที่พระพุทธเจ้าของเราประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน

๓. วันอัฏฐมีบูชา

ตามปกติตรงกับวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ แต่ถ้าปีใดมีอธิกมาส ปีนั้นตรงกับวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๗ คือ หลังจากวันวิสาขบูชา ๗ วัน เป็นวันคล้ายกับวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระที่เมืองกุสินารา

๔. วันอาสาฬหบูชา

ตามปกติตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ แต่ถ้าปีใดมีอธิกมาส ปีนั้นตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ หลัง ก่อนวันเข้าพรรษา ๑ วัน วันนี้นิยมเป็นวันสำคัญ คือ เพราะเป็นวันคล้ายกับวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา คือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นในโลกเป็นครั้งแรกครบรัตนตรัย คือ พระโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม และได้ขอบรรพชาอุปสมบทกับพระพุทธเจ้า เป็นสาวกองค์แรกในฝ่ายภิกษุบริษัท

ดังนั้น พุทธบริษัทจึงนิยมทำประทักษิณบูชาพระรัตนตรัยเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ในวันนั้น

กิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๑. ทำบุญตักบาตร, รักษาศีล, เจริญภาวนา

๒. ฟังพระธรรมเทศนา

คำอาราธนาธรรม

พ๊รัห์มา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ
สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา
เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

๓. เวียนเทียน

พิธีเวียนเทียน

บูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ ธัมมัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง อะภิปูชะยามิ

กราบพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)

ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ (กราบ)

นมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

จากนั้นผู้นำกล่าวคำบูชาดอกไม้ธูปเทียน หลังจากกล่าวจบ ทุกคนร่วมเวียนเทียน ในการเดินเวียนเทียน จะกระทำ ๓ รอบ โดยเวียนไปทางขวา เรียกว่า **"เวียนแบบทักขิณาวัฏ"**

ในรอบที่ ๑ ให้รำลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า โดยภาวนาบทสวด พระพุทธคุณ ว่า

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ

ในรอบที่ ๒ ให้รำลึกถึงคุณพระธรรม โดยภาวนาบทสวด พระธรรมคุณ ว่า

ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ (อ่านว่า วิญญูฮีติ)

ในรอบที่ ๓ ให้รำลึกถึงคุณพระสงฆ์ โดยภาวนาบทสวดพระสังฆคุณ ว่า

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

คำถวายธูป เทียน ดอกไม้

อิมานิ มะยัง ภันเต ธูปะทีปะปุปผะวะรานิ ระตะนัตตะยัสเสวะ อะภิปูชะยามะ อัมหากัง ระตะนัตตะยัสสะ ปูชา หิตะสุขาวะหา โหตุ อาสะวักขะยัปปัตติยา

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาด้วยธูปเทียน และดอกไม้อันประเสริฐทั้งหลายเหล่านี้แก่พระรัตนตรัย ก็กิริยาที่บูชาพระรัตนตรัยนี้ จงเป็นผลนำมาซึ่งประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน และเพื่อให้ถึงซึ่งพระนิพพาน อันเป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวกิเลสเทอญ

วันเข้าพรรษา

การเข้าพรรษา คือเทศกาลระหว่างเดือน ๘ ถึงเดือน ๑๑ ของปีทางจันทรคติ ที่ภิกษุในพุทธศาสนาจะต้องอยู่จำพรรษา ณ ที่หนึ่งที่ใดเป็นที่แน่นอน ไม่ท่องเที่ยวไปโดยไม่มีกิจธุระจำเป็น และแม้จะมีกิจธุระจำเป็นก็จะออกไปเกิน ๗ วันไม่ได้

วันเข้าพรรษานี้เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ แต่ถ้าปีใดเป็นปีอธิกมาส คือเดือน ๘ มีสองหน วันเข้าพรรษาจะเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำของเดือน ๘ หลัง

เมื่อถึงวันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาในศาสนาพึงปฏิบัติดังนี้คือ จัดเครื่องสักการะ เช่น ดอกไม้ธูปเทียน เทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน และของใช้ที่จำเป็นสำหรับพระสงฆ์ไปนมัสการถวายภิกษุสงฆ์

ในตอนเช้ามีการทำบุญตักบาตร ตอนบ่ายถ้ามีเวลาว่างก็จะไปฟังธรรมเทศนาที่วัด เพราะส่วนมากในเทศกาลเข้าพรรษา ทุกวัดมักจัดให้มีการแสดงธรรมเป็นประจำวัน นอกจากนี้ อาจจะมีผู้ศรัทธาหลายๆ คนรวมกันจัดทำเทียนพรรษาไปถวายวัดหนึ่งวัดใด เพื่อพระท่านจะได้จัดสักการบูชาในการประกอบกิจสงฆ์ในพระอุโบสถอีกด้วย

กิจกรรมในวันเข้าพรรษา

๑. ทำบุญตักบาตร, รักษาศีล, เจริญสมาธิภาวนา
๒. ร่วมถวายเทียนพรรษา

คำถวายเทียนพรรษา

(ตั้ง นะโม ๓ จบ)

ยัคเฆ ภันเต, สังโฆ ปะฏิชานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ปะทีปะยุคัง, สะปะริวารัง, เฒมาสัง, พุทธัสสะ ปูชะนัตถายะ, อิมัส๎มิง อุโปสะถาคาเร, นิยยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง เฒมาสัง, พุทธัสสะ, ปูชะนัตถายะ, ปะทีปะยุคัสสะ, ทานัสสะ, อานิสังโส, อัมหากัญเจวะ, มาตาปิตุอาทีนัญจะ, ปิยะชะนานัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอมอบถวายเทียนคู่นี้ พร้อมกับของบริวาร ไว้ ณ อุโบสถนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษา ขออานิสงส์แห่งการถวายคู่เทียน เพื่อเป็นพุทธบูชา ตลอดพรรษานี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิยชน ทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนานเทอญ

๓. ร่วมถวายผ้าอาบน้ำฝน และจตุปัจจัยแก่ภิกษุสามเณร

คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

(ตั้ง นะโม ๓ จบ)

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฏิกานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฏิกานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าอาบน้ำฝน กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ผ้าอาบน้ำฝน กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ

พิธีรักษาอุโบสถศีล

พิธีรักษาอุโบสถศีล เป็นเรื่องกุศลกรรมสำคัญประเภทหนึ่งของคฤหัสถ์ แปลว่าการเข้าจำเป็นอุบายขัดเกลากิเลสได้อย่างเบาบาง และเป็นทางแห่งความสงบ ระงับ อันเป็นความสุขอย่างสูงสุดในพระพุทธศาสนา

อุโบสถมี ๒ อย่าง คือ

๑. ปกติอุโบสถ อย่าง ๑

๒. ปฏิชาครอุโบสถ อย่าง ๑

อุโบสถที่รักษากันตามปกติเฉพาะวันหนึ่งคืนหนึ่ง อย่างที่อุบาสกอุบาสิการักษากันอยู่ทุกวันนี้เรียกว่า **ปกติอุโบสถ** อุโบสถที่รักษาเป็นพิเศษกว่าปกติ คือ รักษาคราวละ ๓ วัน คือ วันรับหนึ่งวัน วันรักษาหนึ่งวัน และวันส่งหนึ่งวัน เช่น จะรักษาอุโบสถวัน ๘ ค่ำ ต้องรับและรักษามาตั้งแต่วัน ๗ ค่ำ ตลอดไปจนถึงวันสุด ๙ ค่ำ คือ ได้อรุณใหม่ของวัน ๑๐ ค่ำนั่นเองจึงหยุดรักษา อย่างนี้เรียกว่า **ปฏิชาครอุโบสถ**

การรักษาอุโบสถทั้ง ๒ นี้ โดยแท้คือการรักษาศีล ๘ นั่นเอง

เมื่อพระสงฆ์สามเณรทำวัตรเช้าเสร็จแล้ว อุบาสก อุบาสิกา พึงทำวัตรเช้าโดยเริ่ม**คำบูชาพระ**ว่า

ยะมะหัง สัมมาสัมพุทธัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะโต, (หญิงว่า **คะตา**) พระผู้มีพระภาค, พระองค์ตรัสรู้ดีแล้วโดยชอบพระองค์ใด, ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยจริง,

อิมินา สักกาเรนะ, ตัง ภะคะวันตัง, อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชา, ซึ่งพระผู้มีพระภาคนั้น, ด้วยเครื่องสักการะอันนี้.

ยะมะหัง ส๎วากขาตัง, ธัมมัง สะระณัง คะโต (หญิงว่า **คะตา**) พระธรรมที่พระผู้มีพระภาค, พระองค์ตรัสไว้ดีแล้วสิ่งใด, ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยจริง,

อิมินา สักกาเรนะ, ตัง ธัมมัง, อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชา, ซึ่งพระธรรมนั้น, ด้วยเครื่องสักการะอันนี้.

ยะมะหัง สุปะฏิปันนัง, สังฆัง สะระณัง คะโต (หญิงว่า **คะตา**) พระสงฆ์ที่ท่านเป็นผู้ปฏิบัติดีแล้วหมู่ใด, ข้าพเจ้าถึงแล้วว่า

เป็นที่พึ่งกำจัดภัยจริง,

อิมินา สักกาเรนะ, ตัง สังฆัง, อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชา, ซึ่งพระสงฆ์หมู่นั้น, ด้วยเครื่องสักการะอันนี้.

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา,
พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)
สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,
ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สังฆัง นะมามิ (กราบ)

(ต่อจากนี้ ทำวัตรเช้า จบแล้วหัวหน้าอุบาสกหรืออุบาสิกาพึงคุกเข่าประนมมือประกาศองค์อุโบสถ ทั้งคำบาลีและคำไทย ดังนี้)

อัชชะ โภนโต ปักขัสสะ อัฏฐะมีทิวะโส

(ถ้าวันพระ ๑๕ ค่ำ ว่า **ปัณณะระสีทิวะโส** ๑๔ ค่ำว่า **จาตุททะสีทิวะโส**) **เอวะรูโป โข โภนโต ทิวะโส พุทเธนะ ภะคะวะตา ปัญญัตตัสสะ ธัมมัสสะวะนัสสะ เจวะ ตะทัตถายะ อุปาสะกะอุปาสิกานัง อุโปสะถัสสะ จะ กาโล โหติ หันทะ มะยัง โภนโต สัพเพ อิธะ สะมาคะตา ตัสสะ ภะคะวะโต ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา ปูชะนัตถายะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง อุปะวะสิสสามาติ กาละปะริจเฉทัง กัตฺวา ตัง ตัง เวระมะณิง อารัมมะณัง กะริตฺวา อะวิกขิตตะจิตตา หุตฺวา สักกัจจัง**

อุโปสะถัง สะมาทิเยยยามะ อีทิสัง หิ อุโปสะถัง สัมปัตตานัง อัมหากัง ชีวิตัง มา นิรัตถะกัง โหตุ

คำแปล

ขอประกาศเริ่มเรื่อง ความที่จะสมาทานรักษาอุโบสถ อันพร้อมไปด้วยองค์แปดประการ ให้สาธุชนที่ได้ตั้งจิตสมาทานทราบทั่วกันก่อนแต่สมาทาน ณ บัดนี้ ด้วยวันนี้เป็นวันอัฏฐมีดิถีที่แปด (ถ้าวันพระ ๑๕ ค่ำว่า **วันปัณณรสีดิถีที่สิบห้า** ๑๔ ค่ำว่า **วันจาตุททสีดิถีที่สิบสี่**) แห่งปักษ์มาถึงแล้ว ก็แหละวันเช่นนี้ เป็นกาลที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติ แต่งตั้งไว้ให้ประชุมกันฟังธรรม และเป็นกาลที่จะรักษาอุโบสถของอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย เพื่อประโยชน์แก่การฟังธรรมนั้นด้วย

เชิญเถิดเราทั้งหลายทั้งปวงที่ได้มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ พึงกำหนดกาลว่า จะรักษาอุโบสถตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งนี้แล้ว พึงทำความเว้นโทษนั้นๆ เป็นอารมณ์ คือ

- เว้นจากฆ่าสัตว์ ๑
- เว้นจากลักฉ้อสิ่งที่เจ้าของเขาไม่ให้ ๑
- เว้นจากประพฤติกรรมที่เป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ๑
- เว้นจากเจรจาคำเท็จล่อลวงผู้อื่น ๑
- เว้นจากดื่มสุราเมรัยอันเป็นเหตุที่ตั้งแห่งความประมาท ๑
- เว้นจากบริโภคอาหาร ตั้งแต่เวลาพระอาทิตย์เที่ยงแล้วไปจนถึงเวลาอรุณขึ้นมาใหม่ ๑
- เว้นจากฟ้อนรำ ขับร้อง และประโคมเครื่องดนตรีต่างๆ แต่

บรรดาที่เป็นข้าศึกแก่บุญกุศลทั้งสิ้น และทัดทรงประดับตกแต่งร่างกาย ด้วยดอกไม้ของหอมเครื่องประดับ เครื่องทาเครื่องย้อม ผัดผิวทำกายให้วิจิตรงดงามต่างๆ อันเป็นเหตุที่ตั้งแห่งความกำหนัดยินดี ๑

- เว้นจากนั่งนอนเหนือเตียงตั่ง ม้าที่มีเท้าสูงเกินประมาณ และที่นั่งที่นอนใหญ่ ภายในมีนุ่นและสำลี และเครื่องปูลาดที่วิจิตรด้วยเงินและทองต่างๆ ๑

อย่าให้มีจิตฟุ้งซ่านส่งไปอื่น พึงสมาทานเอาองค์อุโบสถทั้งแปดประการโดยเคารพ เพื่อจะบูชาสมเด็จพระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้านั้น ด้วยธรรมานุธรรมปฏิบัติ อนึ่ง ชีวิตของเราทั้งหลายที่ได้เป็นอยู่รอดมาถึงวันอุโบสถเช่นนี้ จงอย่าได้ล่วงไปเสียเปล่าจากประโยชน์เลย

(เมื่อหัวหน้าประกาศจบแล้ว พระสงฆ์ผู้แสดงธรรมขึ้นนั่งบนธรรมาสน์ อุบาสกอุบาสิกาพึงนั่งคุกเข่ากราบพร้อมกัน ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำอาราธนาอุโบสถศีลพร้อมกันว่าดังนี้)

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ (ว่า ๓ จบ)

ต่อจากนี้ คอยตั้งใจรับสรณคมน์และศีลโดยเคารพ คือ ประนมมือว่าตามคำที่พระสงฆ์บอกเป็นตอนๆ ว่า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(ว่า ๓ จบ)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

เมื่อพระสงฆ์ว่า **ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง** พึงรับพร้อมกันว่า **อามะ ภันเต**

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๒. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๓. อะพ๎รัห๎มะจริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๖. วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๗. นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนะมาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๘. อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อิมัง อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, พุทธะปัญญัตตัง อุโปสะถัง, อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, สัมมะเทวะ อะภิรักขิตุง สะมาทิยามิ (หยุดรับเพียงเท่านี้) ตอนนี้ พระสงฆ์จะว่า อิมานิ อัฏฐะ สิกขาปะทานิ อุโปสะถะวะเสนะ มะนะสิกะริต์วา สาธุกัง อัปปะมาเทนะ รักขิตัพพานิ (พึงรับพร้อมกันว่า) อามะ ภันเต (พระสงฆ์ว่าต่อ)

สีเลนะ สุคะติง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปะทา
สีเลนะ นิพพุติง ยันติ ตัส์มา สีลัง วิโสธะเย

พึงกราบพร้อมกัน ๓ ครั้ง ต่อนี้นั่งราบพับเพียบประนมมือฟังธรรม เมื่อจบแล้วพึงให้สาธุการและสวดประกาศตนพร้อมกันดังนี้

สาธุ สาธุ สาธุ

อะหัง พุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณัง คะโต (คะตา) อุปาสะกัตตัง (อุปาสิกัตตัง) เทเสสิง ภิกขุสังฆัสสะ สัมมุขา เอตัง เม สะระณัง เขมัง เอตัง สะระณะมุตตะมัง เอตัง สะระณะมาคัมมะ สัพพะทุกขา ปะมุจจะเย ยะถาพะลัง จะเรยยาหัง สัมมาสัมพุทธะสาสะนัง ทุกขะนิสสะระณัสเสวะ ภาคี อัสสัง (ภาคินิสสัง) อะนาคะเต ฯ

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
พุทโธ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
ธัมโม ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม
กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
สังโฆ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ ฯ

วันออกพรรษา

พิธีออกพรรษา คือ การทำพิธีออกพรรษาของสงฆ์ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ หลังจากการอยู่ในพรรษามาครบ ๓ เดือนแล้ว วันนี้จะเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาในพุทธศาสนาต่างก็พากันไปทำบุญตักบาตรฟังเทศน์ตามวัดวาอาราม ต่างๆ เรียกกันว่าทำบุญออกพรรษา นอกจากนี้บางวัดยังมีการประกอบพิธีทำบุญออกพรรษาเป็นพิเศษอีกด้วย เช่น การตักบาตรเทโว พิธีตักบาตรข้าวต้มมัด (มีทางปักษ์ใต้) พิธีแห่พระพุทธรูป การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และถวายผ้าจำนำพรรษา เป็นต้น

กิจกรรมในวันออกพรรษา

๑. ทำบุญตักบาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ

๒. ฟังพระธรรมเทศนา รักษาศีล ถวายสังฆทาน ถวายภัตตาหาร
หรือจัดดอกไม้ ธูป เทียน ไปบูชาที่วัด และฟังพระธรรมเทศนา

๓. ร่วมกุศลธรรม "ตักบาตรเทโว"

ตักบาตรเทโว หมายถึงการทำบุญตักบาตร เนื่องในโอกาสที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก คำว่า เทโว มาจากคำว่า เทโวโรหนะ (เทว+โอโรหน) ซึ่งแปลว่า การเสด็จลงจากเทวโลก

๔. ถวายผ้าจำนำพรรษา

คำถวายผ้าจำนำพรรษา

(ตั้ง นะโม ๓ จบ)

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสาวาสิกะจีวะรานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วัสสาวาสิกะจีวะรานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ผ้าจำนำพรรษา กับทั้งบริวารเหล่านี้แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ผ้าจำนำพรรษา กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

๕. ปัดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ ประดับธงชาติและธงธรรมจักรตามวัด และสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

๖. ตามสถานที่ราชการ สถานที่ศึกษาและที่วัด ควรจัดให้มีนิทรรศการ การบรรยาย หรือ บรรยายธรรม เกี่ยวกับวันออกพรรษา ฯลฯ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

๗. งดการเที่ยวเตร่ ละเว้นอบายมุข รวมทั้งละเว้นการฆ่าสัตว์และบริโภคเนื้อสัตว์

พิธีทอดกฐิน

เพื่อให้ทราบสาเหตุที่พระพุทธเจ้าจะทรงอนุญาตให้ภิกษุรับกฐิน และต่อมาทายกก็ได้ถือเป็นกุศลกรรมบำเพ็ญสืบต่อกันมา ตราบเท่าทุกวันนี้ เรื่องเดิมมีดังนี้

ครั้งหนึ่ง ภิกษุชาวเมืองปาฐา ประมาณ ๓๐ รูป มีความประสงค์จะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ เมืองสาวัตถี จึงพากันเดินทางจากเมืองปาฐาไปเมืองสาวัตถี แต่พอไปถึงเมืองสาเกต ซึ่งอยู่ในระยะทางห่างจากเมืองสาวัตถีประมาณ ๖ โยชน์ จึงจะถึงสาวัตถี ก็เผอิญถึงวันเข้าพรรษา ภิกษุเหล่านั้นจะเดินทางต่อไปไม่ได้ จึงจำพรรษา ณ เมืองสาเกต ในระหว่างจำพรรษามีความร้อนรนอยากเฝ้าพระพุทธเจ้า พอออกพรรษาก็เดินทางไปสาวัตถีโดยเร็ว ในเวลานั้นฝนยังตกมากอยู่ ทางเดินเต็มไปด้วยโคลนตมเปรอะเปื้อน เมื่อมาถึงสาวัตถี ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงทราบความลำบากของพระภิกษุเหล่านั้น จึงทรงอนุญาตให้พระภิกษุทำพิธีกรานกฐิน ในระยะเวลาภายหลังออกพรรษาไปแล้ว ๑ เดือน พระภิกษุที่ได้รับกฐินและกรานกฐินแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ ๕ ประการ ตามพระวินัยคือ

๑. เข้าบ้านโดยไม่ต้องบอกลาภิกษุด้วยกัน

๒. เดินทางไปโดยไม่ต้องเอาไตรจีวรไปครบ

๓. ฉันอาหารโดยล้อมวงกันได้

๔. เก็บจีวรที่ยังไม่ต้องการใช้ไว้ได้

๕. ลาภที่เกิดขึ้น ให้เป็นของภิกษุที่จำพรรษาในวัดนั้นซึ่งได้กรานกฐินแล้ว

การที่ผู้มีศรัทธานำผ้าไปถวายพระภายหลังวันออกพรรษาคือในระหว่างวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ซึ่งเรียกว่า ฤดูทอดกฐิน หรือกฐินกาลนั้น ตามหลักพระวินัย ภิกษุจะต้องนำผ้านั้นมาตัด เย็บ ย้อมตากให้แห้ง ควรแก่การใช้ได้ให้เสร็จภายในวันเดียว

พิธีของกฐินนี้มีอยู่ ๒ ระบบ คือ

๑. ระยะทายกนำผ้าไปถวายระยะหนึ่ง ซึ่งตกในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ ภายหลังออกพรรษาแล้ว

๒. ระยะที่พระท่านรับผ้าจากทายกแล้วประชุมกันทำกรรมวิธีการตัดเย็บ ย้อมแล้วกรานกฐินนี้ เป็นระยะหนึ่ง ซึ่งไม่เกี่ยวกับฆราวาสประการใดเป็นเรื่องพิธีกรรมทางพระวินัยของสงฆ์โดยเฉพาะ

อนึ่ง การทอดกฐินนั้น ผู้มีศรัทธาประสงค์จะทอดวัดใดก็ตาม ตามธรรมดาจะต้องไปบอกกล่าวให้พระสงฆ์วัดนั้นๆ ทราบล่วงหน้าก่อน หากไปทอดเฉยๆ เรียกว่า “**กฐินจร**”

จองกฐิน

เมื่อจะไปจองกฐิน ณ วัดใด พอเข้าพรรษาแล้ว พึงไปนมัสการสมภารเจ้าวัดนั้น กราบเรียนแก่ท่านว่าตนมีความประสงค์จะขอทอดกฐิน แล้วเขียนหนังสือปิดประกาศไว้ ณ วัดนั้น เพื่อให้รู้ทั่วๆ กัน การที่ต้องไปจองก่อนแต่เนิ่นๆ ก็เพื่อให้ได้ทอดวัดที่ตนต้องการ หากมิเช่นนั้นอาจมีผู้อื่นไปจองก่อน นี่กล่าวสำหรับวัดราษฎร์ ซึ่งราษฎรมีสิทธิจองได้ทุกวัด แต่ถ้าวัดนั้นเป็นวัดหลวง อันมีธรรมเนียมว่าต้องได้รับกฐินหลวง แล้วทายกนั้น ครั้นกราบเรียนเจ้าอาวาสท่านแล้ว ต้องทำหนังสือยื่นต่อกองสังฆการีกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการขอเป็นกฐินพระราชทาน ครั้นคำอนุญาตตกไปถึงแล้ว จึงจะจองได้

เตรียมการ

ครั้นจองกฐินเรียบร้อยแล้ว เมื่อออกพรรษาแล้ว จะทอดกฐินในวันใด ก็กำหนดให้แน่นอน แล้วกราบเรียนให้เจ้าวัดท่านทราบวันกำหนดนั้น ถ้าเป็นอย่างชนบท สมภารเจ้าวัดก็บอกติดต่อกับชาวบ้านว่าวันนั้นวันนี้เป็นวันทอดกฐิน ให้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดหาอาหารไว้เลี้ยงพระ และเลี้ยงผู้มาในการกฐิน

ครั้นกำหนดวันทอดกฐินแล้ว ก็เตรียมจัดหาเครื่องผ้ากฐิน คือไตรจีวร พร้อมทั้งเครื่องบริขารอื่นๆ ตามแต่มีศรัทธามากน้อย

ชุดเครื่องกฐินครบชุดพื้นฐาน

๑. ไตรครององค์กฐิน ๑ ไตร
๒. ไตรครองถวายคู่สวด ๒ ไตร
๓. บาตรครบชุด ๑ ชุด
๔. ตาลปัตร ๑ เล่ม
๕. ที่ตั้งตาลปัตรไม้ ๑ อัน
๖. ถุงย่าม ๑ ใบ
๗. หมอนอิงสี่เหลี่ยม ๑ ใบ
๘. มุ้ง ๑ หลัง
๙. ที่นอนพระ ๑ ผืน
๑๐. ผ้าห่มนอน ๑ ผืน
๑๑. ผ้าเช็ดตัว ๑ ผืน
๑๒. เสื่อ ๑ ผืน
๑๓. ร่ม ๑ คัน
๑๔. รองเท้า ๑ คู่
๑๕. ปิ่นโต ๑ เถา
๑๖. ช้อนส้อม จานข้าว ๑ ชุด
๑๗. กระโถน ๑ ใบ
๑๘. กาต้มน้ำ ๑ ใบ
๑๙. กานวมพร้อมถ้วยชา ๑ ชุด
๒๐. ตะเกียง ๑ ดวง
๒๑. ไม้กวาด ๑ อัน
๒๒. เครื่องมือโยธา ๑ ชุด
๒๓. พานแว่นฟ้า ดอกไม้ครอบไตร ๓ ชุด
๒๔. เทียนปาฏิโมกข์ ๑ ห่อ
๒๕. สัปทน ๑ คัน
๒๖. ผ้าห่มพระประธาน ยาว ๕ เมตร
๒๗. อาสนะ ๑ ที่
๒๘. สายสิญจน์ยาว ๑,๐๐๐ เมตร ๑ ม้วน
๒๙. ธงจระเข้ มัจฉา ธงเต่า ตะขาบ ๑ ชุด
๓๐. ธงชาติ ธงธรรมจักร ๑ คู่
๓๑. คัมภีร์อานิสงส์กฐินพร้อมผ้าห่อ ๑ ชุด

วันงาน พิธีทอดกฐินเป็นบุญใหญ่ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น โดยมากจึงจัดงานเป็น ๒ วัน วันต้นตั้งองค์พระกฐินที่บ้านของเจ้าภาพก็ได้ จะไปตั้งที่วัดก็ได้ กลางคืนมีการมหรสพครึกครื้นสนุกสนาน ญาติพี่น้องและมิตรสหายก็มักจะมาร่วมอนุโมทนา รุ่งขึ้นเป็นวันทอด ถ้าไปทางบก ก็มีแห่ทางขบวนรถหรือเดินขบวนกันไป มีแตรวงหรืออื่นๆ เป็นการครึกครื้น ถ้าไปทางเรือก็มีแห่ทางขบวนเรือสนุกสนาน โดยมากมักแห่ไปตอนเช้า และเลี้ยงพระเพล การทอดกฐิน จะทอดในตอนเช้านั้นก็ได้ ทอดเพลแล้วก็ได้ สุดแล้วแต่สะดวก การเลี้ยงพระ ถ้าเป็นอย่างในชนบท ชาวบ้านจัดภัตตาหารเลี้ยงด้วย เจ้าของงานกฐินก็จัดไปด้วย อาหารมากมายเหลือเฟือ แม้ข้อนี้ ก็สุดแต่กาลเทศะแห่งท้องถิ่น

อนึ่ง ถ้าตั้งองค์กฐินในวัดที่จะทอดนั้น เช่น ในชนบทตอนเย็น ก็แห่องค์พระกฐินไปตั้งที่วัด กลางคืนมีการฉลอง รุ่งขึ้น เลี้ยงพระเช้าแล้ว ทอดกฐิน ถวายภัตตาหารเพล

การถวายผ้ากฐิน

การถวายผ้ากฐินนั้น คือ เมื่อพระสงฆ์ประชุมพร้อมกันแล้ว เจ้าภาพอุ้มผ้ากฐินนั่งหันหน้าตรงต่อพระประธาน ตัวแทนนำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย กราบพระรัตนตรัย อาราธนาศีล ๕ เสร็จแล้ว สมาทานศีล ๕ ว่าตามพระจนจบ หลังจากนั้น ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วหันหน้ามาทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้ากฐิน ๓ จบ ถ้าเป็นกฐินสามัคคีก็มักเอาด้ายสายสิญจน์โยงผ้ากฐิน เมื่อจับได้ทั่วถึงกัน แล้วหัวหน้านำว่าคำถวาย

คำถวายผ้ากฐิน

อิมัง มะยัง ภันเต, สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, อิมัง สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, ปะฏิคคัณหาตุ, ปะฏิคคะเหต์วา จะ, อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง, อัตถะระตุ, อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐิน กับทั้งบริวารนี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย และเมื่อรับแล้วจงกรานกฐิน ด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญฯ

ครั้นจบแล้ว พระสงฆ์รับว่า สาธุ เจ้าภาพก็ประเคนผ้าไตรกฐินแก่ภิกษุผู้เถระ ครั้นแล้วประเคนเครื่องบริขารอื่นๆ เสร็จแล้ว พระสงฆ์ก็ทำพิธีมอบผ้าให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเป็นพระเถระ มีจีวรเก่ารู้ธรรมวินัย ครั้นเสร็จแล้ว พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำรับพรก็เป็นอันเสร็จพิธีการทอดกฐินเพียงนี้

ประเพณีการทอดผ้าป่า

การทอดผ้าป่า เป็นประเพณีการทำบุญอีกอย่างหนึ่งของพุทธศาสนิกชนคล้ายกับการทอดกฐิน แต่ไม่มีกำหนดระยะเวลาจำกัด คือสามารถทำได้ทุกฤดูกาล ไม่จำกัดเวลา คือทำได้ตลอดทั้งปี และวัดหนึ่งๆ ในแต่ละปีจะจัดให้มีการทอดผ้าป่ากี่ครั้งก็ได้เช่นกัน ผู้ปรารถนาจะทำเมื่อไรย่อมทำได้ตามกำลังศรัทธา ซึ่งอาจจะผสมผสานหรือผนวกเข้ากับเทศกาลประเพณีประจำท้องถิ่นอื่นๆ ก็ได้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ อีกทั้งยังไม่เจาะจงเกี่ยวกับพระภิกษุที่จะรับผ้าป่าแต่อย่างใด

คำว่า **"ผ้าป่า"** มีชื่อเรียกตามภาษาบาลีว่า **"ปังสุกูละ"** ภาษาไทยใช้คำว่า **"บังสุกุล"** หมายถึง ผ้าที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน หรือผ้าที่ประชาชนเขาไม่ใช้แล้วนำไปทิ้งที่กองขยะ หรือผ้าที่เขาใช้ห่อศพแล้วนำไปทิ้งไว้ในป่าช้า

พระภิกษุที่ต้องการผ้ามาทำจีวรผลัดเปลี่ยน ก็ต้องไปหาผ้าบังสุกุล พอพบแล้วท่านก็จะชักผ้าบังสุกุลนั้น แล้วนำผ้านั้นมาซัก ตัด เย็บ ย้อมทำเป็นจีวร เรียกว่า "บังสุกุลจีวร"

ผู้ประสงค์จะทอดผ้าป่าจะต้องทำการจองผ้าป่า โดยให้ผู้เป็นเจ้าภาพไปแจ้งความประสงค์แก่เจ้าอาวาสวัดที่ต้องการจะนำผ้าป่ามาทอด เรียกว่า เป็นการจองผ้าป่า เมื่อกำหนดเวลาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ทำการตั้งองค์ผ้าป่า ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องมีก็คือ

๑. ผ้า

๒. กิ่งไม้สำหรับพาดผ้า

๓. ให้อุทิศถวายไม่เจาะจงพระรูปใดรูปหนึ่ง

การตั้งองค์ผ้าป่า เจ้าภาพองค์ผ้าป่าจะจัดหาผ้าสำหรับพระภิกษุมาผืนหนึ่ง อาจเป็นสบง จีวร สังฆาฏิ หรือทั้ง ๓ อย่าง แล้วแต่ศรัทธา เพราะไม่มีข้อกำหนด นำกิ่งไม้หนึ่งกิ่งไปปักไว้ในภาชนะขนาดพอสมควร เช่น โอ่ง กระถาง เป็นต้น เพื่อให้กิ่งไม้อยู่คงที่ไม่เอนไปเอนมา โดยจะใช้เป็นที่พาดผ้าป่า และใช้สำหรับนำสิ่งของเครื่องใช้ที่จะถวายพระ เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ผ้าอาบน้ำฝน สมุด ดินสอ อาหารแห้ง ฯลฯ ใส่ในภาชนะนั้น สำหรับเงินหรือปัจจัยปกตินิยมเสียบไว้กับต้นกล้วยเล็กๆ ในกองผ้าป่านั้น

วันงานทอดผ้าป่า ในสมัยโบราณ ไม่มีต้องจองผ้าป่า เมื่อเจ้าภาพนำองค์ผ้าไปถึงแล้ว ก็จุดประทัดหรือส่งสัญญาณด้วยวิธีหนึ่งให้พระท่านรู้ว่ามีผ้าป่า เมื่อถึงกำหนดก็จะมีการแห่แหนองค์ผ้าป่ามาด้วยขบวนเถิดเทิงกลองยาวหรือแตรวง เป็นที่ครึกครื้นสนุกสนานยิ่ง ถ้าเป็นผ้าป่าสามัคคีต่างเจ้าภาพ ต่างแห่มาพบกันที่วัด จนกลายเป็นมหกรรมย่อยๆ มีการละเล่นพื้นบ้าน หรือร่วมร้องรำทำเพลง ร่วมรำวงกันเป็นที่สนุกสนาน บางทีก่อนวันทอดก็จะให้มีมหรสพฉลองที่บ้านของเจ้าภาพ

ประเภทของผ้าป่า

ความจริงแล้ว การทอดผ้าป่ามีอยู่อย่างเดียวคือ การนำผ้าไปทิ้งไว้ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ในปัจจุบันนิยมทำในรูปแบบต่างๆ แตกต่างกันไป จึงมีชื่อเรียกเป็น ๓ อย่าง คือ

(๑) ผ้าป่าหางกฐิน ได้แก่ ผ้าป่าที่เจ้าภาพจัดให้มีขึ้นต่อจากการทอดกฐิน คือเมื่อทำพิธีทอดกฐินเสร็จแล้ว ก็ให้มีการทอดผ้าป่าด้วยเลย จึงเรียกว่าผ้าป่าหางกฐิน หรือผ้าป่าแถมกฐิน

(๒) ผ้าป่าโยง ได้แก่ ผ้าป่าที่จัดทำรวมๆ กันหลายกอง นำบรรทุกเรือแห่ไปทอดตามวัดต่างๆ ที่อยู่ริมแม่น้ำ จึงเรียกว่าผ้าป่าโยง จะมีเจ้าภาพเดียวหรือหลายเจ้าภาพก็ได้

(๓) ผ้าป่าสามัคคี ได้แก่ ผ้าป่าที่มีการแจกฎีกาบอกบุญไปตามสถานที่ต่างๆ ให้ร่วมกันทำบุญแล้วแต่ศรัทธา โดยจัดเป็นกองผ้าป่ามารวมกัน จะเป็นกี่กองก็ได้ เมื่อถึงวันทอดจะมีขบวนแห่ผ้าป่ามารวมกันที่วัดอย่างสนุกสนาน บางทีจุดประสงค์ก็เพื่อร่วมกันหาเงินสร้างถาวรวัตถุต่างๆ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ และอื่นๆ ฯลฯ

ลำดับพิธีการทอดผ้าป่า

การทอดผ้าป่า เมื่อถึงวัดที่จะทอดแล้วก็จัดสถานที่ตั้งองค์ผ้าป่าและเครื่องบริวาร เช่น จัดตั้งไว้ข้างพระอุโบสถ หรือศาลาการเปรียญ เพื่อจะได้บูชาพระพุทธเจ้าด้วย เมื่อจัดตั้งโดยนำผ้าป่าไปวางต่อหน้าภิกษุสงฆ์เรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพและผู้ร่วมทอดผ้าป่าด้วยกัน ก็กล่าวคำถวายผ้าป่าพร้อมๆ กันดังนี้

คำถวายผ้าป่า

(ตั้ง นะโม ๓ จบ)

อิมานิ มะยัง ภันเต ปังสุกูละจีวะรานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ปังสุกูละจีวะรานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งผ้าบังสุกุลจีวร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์โปรดรับ ซึ่งผ้าบังสุกุลจีวร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลายเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ

เมื่อกล่าวคำถวายจบแล้ว พระสงฆ์ผู้ที่ได้รับฉันทานุมัติจากหมู่สงฆ์มาชักผ้าบังสุกุล และไวยาวัจกรของวัดจะมารับต้นผ้าป่าและเครื่องบริวารอื่นๆ ตลอดจนเงินหรือปัจจัยด้วย โดยพระสงฆ์รูปนั้นก็กล่าวคำปริกรรมว่า **"อิมัง ปังสุกุละจีวะรัง อัสสามิกัง มัยหัง ปาปุณาติ"** แปลเป็นใจความได้ว่า "ผ้าบังสุกุลผืนนี้เป็นผ้าที่ไม่มีเจ้าของหวงแหน ย่อมตกเป็นของข้าพเจ้า"

ต่อจากนั้นพระสงฆ์จึงสวดอนุโมทนาในผลบุญ เจ้าภาพและผู้ร่วมทอดผ้าป่าด้วยกัน ต่างก็กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่บุพการีเป็นต้น ก็เป็นอันเสร็จพิธีการทอดผ้าป่าเพียงนี้

๔. ปกิณกพิธี

ปกิณกพิธี ได้แก่พิธีเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับพิธีปฏิบัติเนื่องในพิธีต่างๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น คือ

๑. **การแสดงความเคารพพระ** โดยประเภทมี ๒ คือ

- **แสดงความเคารพต่อปูชนียวัตถุ หรือปูชนียสถาน** เช่น พระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ เป็นต้น ๑

- **แสดงความเคารพต่อปูชนียบุคคล** ในที่นี้กล่าวโดยเฉพาะ คือ พระภิกษุสามเณรผู้ทรงเพศสูงกว่าตน ๑ **โดยอาการมี ๓ คือ** การประนมมือ ๑ การไหว้ ๑ การกราบ ๑

การประนมมือ คือการกระพุ่มมือทั้ง ๒ ให้ประกบกัน นิ้วทุกนิ้วแนบชิดกัน ประนมมือไว้ที่ระหว่างอก ศอกทั้ง ๒ ข้างแนบกับชายโครง แสดงเวลาฟังพระสวดมนต์ ฟังพระสวดอภิธรรม หรือเทศน์เป็นต้น เหมือนกันทั้งชายทั้งหญิง

การไหว้ คือการยกมือที่ประนมขึ้นจดหน้าผาก หัวแม่มือทั้งสองอยู่ระหว่างคิ้ว ปลายนิ้วชี้จดปลายผม ก้มศีรษะลงเล็กน้อย แสดงขณะที่นั่งอยู่บนเก้าอี้หรือยืนอยู่ เหมือนกันทั้งชายทั้งหญิง

การกราบ คือการประนมมือแล้วแบราบลงกับพื้น ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ตั้งลงให้ครบองค์ ๕ คือ หน้าผาก ๑ ฝ่ามือ ๒ เข่า ๒ จดพื้น สำหรับชายนั่งคุกเข่าท่าพรหมหรือท่าเทพพนม สำหรับหญิงนั่งทับลงบนฝ่าเท้าทั้ง ๒ ปลายเท้าทั้ง ๒ ราบลงทางหลัง ทับกันเล็กน้อย เรียกว่าท่าเทพธิดา แสดงขณะที่นั่งอยู่กับพื้น กราบ ๓ ครั้ง ถ้ากราบศพชาวบ้าน ไม่ใช่ศพพระ กราบครั้งเดียวและไม่ต้องแบมือ

๒. **การประเคน** การถวายของให้พระรับด้วยมือ เรียกว่า การประเคน ของที่ประเคนนั้น เป็นของที่คนเดียวยก ไม่ได้หนัก หรือใหญ่จนเกินไป ไม่มีวัตถุอนามาสรวมอยู่ เช่น เงินทอง เพราะเป็นของไม่เหมาะสำหรับพระจะรับ ถ้าเป็นของเคี้ยวของฉัน ประเภทอาหารที่เป็นยาวกาลิก เช่น ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ เป็นต้น ประเคนได้เฉพาะเช้าถึงเที่ยง เลยเที่ยงไปแล้วไม่ควรประเคน ผู้ประเคนพึงน้อมเข้าไปใกล้พระผู้รับประมาณ ๑ ศอก จับด้วยมือทั้งสอง ถ้าของเล็กจับมือเดียวก็ได้ ยกของให้พ้นพื้นไม่มีของอื่นเกี่ยวเนื่องกัน ถ้าเป็นผู้หญิง พึงวางของลงบนผ้ากราบที่พระปูรับ เสร็จแล้วพึงกราบ หรือไหว้หนหนึ่ง พึงประเคนด้วยอาการเคารพ

๓. **วิธีกรวดน้ำ** เมื่อจะกรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนบุญ ต้องคำนึงถึงประเพณีที่มีมาแต่โบราณกาลด้วย วิธีนิยมทำกันดังนี้ คือ เริ่มต้นเตรียมน้ำสะอาดใส่ภาชนะไว้พอสมควร จะเป็นคณฑีขวดเล็ก แก้วน้ำหรือขัน อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ พอพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาด้วยบทยถา... ก็เริ่มกรวดน้ำโดยตั้งใจนึกอุทิศส่วนบุญ มือขวาจับภาชนะน้ำรินใช้มือซ้ายประคอง แล้วว่าบทกรวดน้ำในใจไปจนจบ การหลั่งน้ำกรวดถ้าเป็นพื้นดินควรหลั่งลงในที่สะอาดหมดจด ถ้าอยู่บนเรือนหรือสถานที่ที่ไม่ใช่พื้นดิน ต้องหาภาชนะอื่นที่สมควร เช่น ถาดหรือขันเป็นต้น รองน้ำกรวดไว้เสร็จแล้วจึงนำไปเทลงดินตรงที่สะอาด อย่าใช้กระโถนหรือภาชนะสกปรกรองเป็นอันขาด เพราะน้ำที่กรวดเป็นสักขีพยานในการทำบุญของตนว่าทำด้วยใจสะอาดจริงๆ

คำกรวดน้ำที่นิยมว่ากันในเวลากรวดทั่วๆ ไป คือ แบบสั้นว่าเฉพาะคำบาลีเท่านั้น ดังนี้

คำกรวดน้ำแบบสั้น (คำอุทิศของพระเจ้าพิมพิสาร)

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

(ว่า ๓ จบ)

คำแปล

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าเถิด ขอญาติทั้งหลายจงเป็นสุขๆ เถิด

๔. **การอาราธนา** คือการนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีในงาน มี ๒ วิธี วิธีที่ ๑ คือการอาราธนาด้วยวาจา วิธีที่ ๒ อาราธนาด้วยหนังสือ ซึ่งเรียกว่าฎีกา ใน ๒ วิธีนี้ การอาราธนาด้วยหนังสือหรือฎีกา เป็นการอาราธนาที่มีหลักฐาน และเป็นการแสดงความเคารพโดยปริยาย แสดงถึงความเป็นคนไม่มักง่าย ตัวอย่าง ฎีกาอาราธนา ดังนี้

ฎีกาอาราธนา

ขออาราธนาพระคุณเจ้า (ถ้าเป็นงานมงคลใช้คำว่า **เจริญพระพุทธมนต์** ถ้าเป็นงานอวมงคลใช้คำว่า **สวดพระพุทธมนต์** ถ้าอาราธนาเทศน์ใช้คำว่า **แสดงพระธรรมเทศนา**)

ในงาน.......................................ที่บ้านเลขที่...........ถนน............

ตำบล..................... อำเภอ...................จังหวัด.......................

เสร็จแล้ว ฉัน...(เช้าหรือเพล) **กำหนด**

วันที่...........เดือน...................พ.ศ. ....เวลา..............น.

ขอได้โปรดอนุเคราะห์ตามนี้

....

ผู้อาราธนา

ถ้ามีรายการฉันเช้าหรือเพลก็บอกไว้ด้วย ถ้ามีรถรับส่งหรือต้องการตักบาตรปิ่นโตด้วย ก็บอกหมายเหตุไว้ข้างท้ายฎีกา มีบาตร–ปิ่นโต หรือ มีรถรับ–ส่ง

ข้อสำคัญในฎีกาอาราธนานั้น ห้ามบอกชื่อโภชนะทั้ง ๕ เช่น บอกว่าฉันข้าวสวย ขนมจีน ขนมปัง ปลา เนื้อ เพราะการบอกชื่อเหล่านั้น ถ้าพระรับนิมนต์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป และไม่มีสมัยยกเว้น ผิดพระวินัย

๕. **การถวายกัปปิยภัณฑ์แทนปัจจัยสี่** ในการถวายไทยธรรมแก่พระสงฆ์ที่อาราธนามาประกอบพิธี ตามปกติมี ผู้น้อมถวายกัปปิยภัณฑ์แทนจตุปัจจัยอีกส่วนหนึ่งต่างหาก จากเครื่องไทยธรรม เงินทองสำหรับแทนปัจจัยสี่เป็นวัตถุอนามาสคือไม่ควรจับต้อง ในทางพระวินัยห้ามมิให้ประเคน ผู้ประสงค์จะถวาย พึงถวายใบปวารณาแทน ตัวอย่างใบปวารณา มีดังนี้

ขอถวายกัปปิยภัณฑ์สำหรับใช้แทนปัจจัยสี่ แด่พระคุณเจ้า เป็นมูลค่า.............................บาท.............................สตางค์ หาก พระคุณเจ้า ต้องประสงค์สิ่งใด อันควรแก่สมณบริโภคขอได้โปรด เรียกร้องจากกัปปิยการกผู้ปฏิบัติของพระคุณเจ้านั้นเทอญ

....

ผู้ถวาย

ใบปวารณานี้ ใส่ซองถวายพร้อมกับเครื่องไทยธรรมก็ได้ ถ้าเป็นงานอวมงคล นิยมกลัดติดกับผ้าทอดดังกล่าวแล้วข้างต้น ถ้าไม่มีผ้าใช้ใบปวารณาทอดก็ได้ ส่วนปัจจัยมอบแก่ศิษย์ผู้ติดตามพระไป

๖. **พิธีอาราธนา** การอาราธนาอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า อาราธนาในพิธีไม่ใช่การนิมนต์ดังกล่าวข้างต้น การอาราธนาพิธีนี้ คือการขอหรือการเชื้อเชิญ ได้แก่ การอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม มีหัวข้อย่อๆ ที่ควรจำดังนี้

ก. สวดมนต์เย็นหรือสวดมนต์ฉันเช้าฉันเพล อาราธนาศีลและอาราธนาพระปริตร

ข. ถวายทานทุกอย่าง มีสังฆทานเป็นต้น อาราธนาศีล

ค. สวดพระอภิธรรม อาราธนาศีล

ง. เทศน์ อาราธนาศีล อาราธนาธรรม

การขอขมา

ในพระพุทธศาสนามีนิยมว่า ผู้ใดทำล่วงเกินผู้อื่น ผู้นั้นไม่ควรทำเลยตามเลย รู้สึกตัวแล้วพึงขอโทษ เรียกว่า **ขอขมา** แปลว่าขอให้อดโทษ ส่วนผู้ใดถูกล่วงเกิน และได้รับการขอขมา ผู้นั้นไม่ควรถือโกรธไม่รู้หาย พึงรับขมา ยอมอดโทษให้ การขอขมาจึงเป็นธรรมเนียมทำกันสืบมาในวันเข้าพรรษา และในวันต่อจากนั้นตามกาล อยู่ในวัดเดียวกันหรือต่างวัดกัน เป็นกิจอันผู้น้อยทำแก่ผู้ใหญ่แม้ไม่เคยได้ล่วงเกินกันก็ยังทำอยู่

ถ้าผู้รับการขอขมา เป็นพระมหาเถระ ผู้มีอาวุโสมาก พึงใช้คำว่า **มะหาเถเร** รองจากนั้นลงมาว่า **เถเร** รองลงมาอีกว่า **อาจะริเย** ต่ำกว่านั้นว่า **อายัส์มันเต** พึงเรียกใช้คำให้เหมาะสมกับบุคคล

ผู้ขอกราบพร้อมกัน ๓ หน หันหน้ายกขันดอกไม้ขึ้นแล้วว่านะโม ๓ จบ กล่าวคำขอขมาตามฐานะของผู้รับพร้อมกัน ๓ จบ หัวหน้านำขันดอกไม้มอบถวายแก่ผู้รับ แล้วผู้ขอหมอบลงพร้อมกัน น้อมรับคำอโหสิกรรมจากท่านฯ ซึ่งมีคำกล่าวว่า **อะหัง ขะมามิ ตุมเหหิปิ โน** (หลายคนว่า โน, คนเดียวว่า เม) **ขะมิตัพพัง ฯ** ผู้ขอกล่าวคำตอบพร้อมกันว่า **ขะมามะ ภันเต** ต่อไปท่านจะให้พรแก่ผู้ขอ ขึ้นต้นด้วยคำว่า **เอวัง โหตุ เอวัง โหตุ** ไปจนถึง **อายุ วัณโณ สุขัง พะลัง** ผู้ขมากล่าวคำว่า **สาธุ ภันเต** พร้อมกัน ๓ จบ แล้วกราบพร้อมกัน ๓ หน เป็นเสร็จพิธี

คำขอขมาพระรัตนตรัย

ระตะนัตตะเย ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

คำขอขมาพระสงฆ์

สังเฆ ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

คำขอขมาพระมหาเถระ

มะหาเถเร ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

คำขอขมาอุปัชฌายะ

อุปัชฌาเย ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

คำขอขมาพระอาจารย์

อาจะริเย ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

คำขอขมาบุคคลทั่วไป

อายัส์มันเต ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

คำขอขมาบิดามารดา

มาตาปิตะเร ปะมาเทนะ ท์วาระตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะตุ โน ภันเต (ว่า ๓ จบ)

(ถ้าว่าคนเดียวเปลี่ยนคำว่า ขะมะตุ โน เป็น ขะมะถะ เม)

คำส่งพรเมื่อมีผู้ขอขมา

เอวัง โหตุ เอวัง โหตุ โย จะ ปุพเพ ปะมัชชิต์วา ปัจฉา โส นัปปะมุจจะติ. โสมัง โลกัง ปะภาเสติ อาภา มุตโต วะ จันทิมา, ยัสสะ ปาปัง กะตัง กัมมัง กุสะเลนะ ปะหิยยะติ, โสมัง โลกัง ปะภาเสติ อาภา มุตโต วะ จันทิมา,

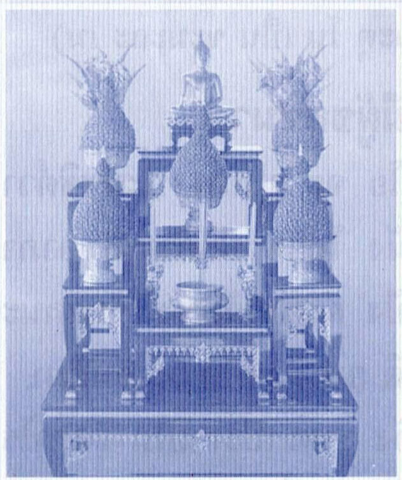
อะภิวาทะนะสีลิสสะ นิจจัง วุฑฒาปะจายิโน จัตตาโร ธัมมา วัฑฒันติ อายุ วัณโณ สุขัง พะลังฯ

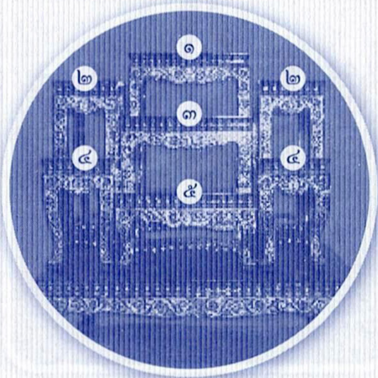
การจัดโต๊ะหมู่บูชา

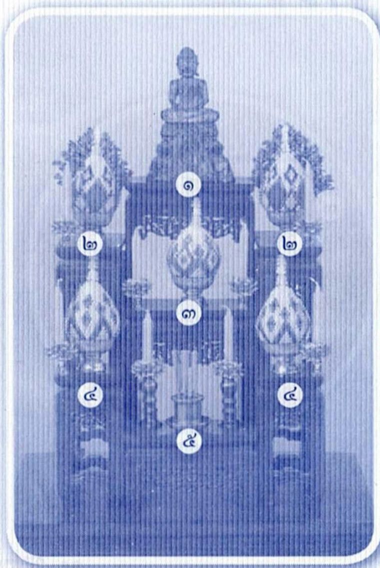
การบำเพ็ญบุญหรือพิธีบำเพ็ญกุศลต่างๆ ในทางพุทธศาสนา สิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ในพิธี คือที่บูชาพระรัตนตรัย หรือโต๊ะบูชา ซึ่งประเพณีในการจัดโต๊ะหมู่บูชานั้นถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

โต๊ะหมู่บูชา คือ โต๊ะสำหรับบูชาที่จัดไว้เป็นชุดหรือเป็นหมู่ เพื่อประดิษฐานพระพุทธปฏิมาและพานพุ่ม ซึ่งแต่เดิมเป็นเพียงโต๊ะเดี่ยวสี่เหลี่ยมสี่ขาเท่านั้น ต่อมาได้มีการพัฒนามาเป็นโต๊ะหมู่ ซึ่งเรียกตามจำนวนโต๊ะชุดนั้นๆ ได้แก่ โต๊ะหมู่ ๔ โต๊ะหมู่ ๕ โต๊ะหมู่ ๗ โต๊ะหมู่ ๙ ที่นิยมในปัจจุบันคือ โต๊ะหมู่ ๗ และหมู่ ๙ ใช้การประกอบงานพิธีและใช้เป็นที่สักการะในบ้านเรือน สำหรับการตั้งเครื่องบูชาบนโต๊ะ โดยทั่วไปประกอบด้วย พระพุทธรูป ๑ องค์ แจกันดอกไม้ ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ กระถางธูป ๑ ที่

การจัดโต๊ะหมู่ ๗

๑. โต๊ะตัวที่สูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน ๑ ตัว ให้ตั้งหรือวางไว้หลังสุด ตรงกลางของฐานสี่เหลี่ยมสำหรับตั้งพระประธาน

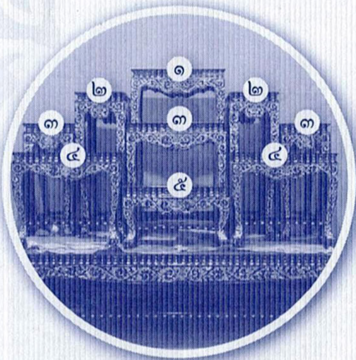
๒. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับสองรองลงมา จำนวน ๒ ตัว ให้วางหลังสุดทั้งสองข้างให้ชิดตัวแรก

๓. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับสาม จำนวน ๑ ตัว ให้วางตรงกลาง ถัดจากตัวที่หนึ่งมาข้างหน้า

๔. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับสี่ จำนวน ๒ ตัว ให้วางชิดติดโต๊ะที่สูงอันดับสามทั้งสองข้าง

๕. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับห้า จำนวน ๑ ตัว ให้วางตรงกลางถัดจากตัวที่สูงอันดับสามมาข้างหน้า

การจัดโต๊ะหมู่ ๙

๑. โต๊ะตัวที่สูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน ๑ ตัว ให้ตั้งหรือวางไว้หลังสุด ตรงกลาง

๒. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับสองรองลงมา จำนวน ๒ ตัว ให้วางชิดติดโต๊ะตัวที่สูงที่สุดทั้งสองข้าง

๓. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับสาม จำนวน ๓ ตัว ให้วางชิดตรงกลางข้างหน้าตัวที่สูงเป็นอันดับสองทั้งสองข้าง และอีก ๑ ตัว ให้วางตรงกลางข้างหน้าตัวที่สูงเป็นอันดับหนึ่ง

๔. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับสี่ จำนวน ๒ ตัว ให้วางข้างหน้าและติดกับโต๊ะตัวที่สูงอันดับสองและอันดับสามทั้งสองข้าง

๕. โต๊ะตัวที่สูงเป็นอันดับห้า จำนวน ๑ ตัว ให้วางตรงกลางข้างหน้าสุด

จากนั้นให้จัดเครื่องบูชาบนโต๊ะบูชา ประกอบด้วย

- พระพุทธรูป ๑ องค์
- แจกันดอกไม้ ๑-๒ คู่ (ขึ้นอยู่กับชนิดของโต๊ะหมู่บูชา)
- พานดอกไม้ ๓-๔ พาน (สำหรับโต๊ะหมู่ ๗) และพานดอกไม้ ๕-๗ พาน (สำหรับโต๊ะหมู่ ๙ หรือจัดเป็นพุ่มดอกไม้บูชาแทนก็ได้)
- เชิงเทียน ๑ คู่ ถ้าเป็นพิธีการ หรือในงานสำคัญใช้ ๕ คู่
- กระถางธูป ๑ ที่

<u>ข้อสังเกต</u>

การจัดเครื่องบูชาประเภทพานพุ่มเงินและพานพุ่มทอง โดยปกติจะใช้สำหรับสักการะแด่พระมหากษัตริย์ เช่น พระบรมรูปฯ พระบรมฉายาลักษณ์ฯ พระบรมสาทิสลักษณ์ฯ เป็นต้น สามารถจัดในรูปแบบของโต๊ะหมู่บูชาได้เช่นกัน

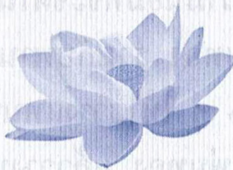
ปัจจุบันพบว่ามีความนิยมที่จะจัดในรูปแบบของโต๊ะหมู่บูชาด้วยพานพุ่มเงิน พานพุ่มทอง ร่วมกับพานดอกไม้สด โดยสามารถเพิ่มเติมพานพุ่มจำนวน ๑ คู่ ให้ใช้วางแทนพานดอกไม้ทางเบื้องขวาของพระพุทธรูปด้วยพานพุ่มทอง แล้ววางพานพุ่มเงินทางเบื้องซ้าย หรือจัดวางไว้ด้านหน้าของพานดอกไม้ก็สามารถทำได้

อ้างอิง

- หนังสือมนต์พิธี. พระครูอรุณธรรมรังษี (เอี่ยม สิริวณฺโณ) วัดอรุณราชวราราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์อักษรสมัย (1999).
- ธ.ธรรมศรี. สวดมนต์ฉบับหลวง (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์เลี่ยงเซียงจงเจริญ.
- ธรรมไทย. http://www.dhammathai.org
- บ้านจอมยุทธ. http://www.baanjomyut.com
- http://www.hometophit.com
- วัดพระพุทธภาสสามัคคีประชาวราราม, http://www.buddhismth.com
- http://www.sangkaparn.blogspot.com

รหัสวิริยะ 1008

จัดจำหน่ายโดย	:	บริษัท สำนักพิมพ์ธนชัยรุ่งเรืองพัฒนา จำกัด 58/186 ซ.รามอินทรา 68 ถ.รามอินทรา แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพฯ 10230
โทรศัพท์	:	0-2918-0192-3, 0-2517-7445, 0-2918-1336, 0-2918-1338-9, 0-2918-1057, 0-2918-1171-2
โทรสาร	:	0-2917-9072, 0-2918-1218, 0-2918-1058
มือถือ	:	081-446-5071, 081-666-0797, 089-784-8758, 089-789-3226
E-mail	:	viriya999@gmail.com, viriya_999@yahoo.com
Website	:	www.rvpprinting.com
พิมพ์ที่	:	บริษัท สำนักพิมพ์ธนชัยรุ่งเรืองพัฒนา จำกัด

รายนามผู้จัดพิมพ์

คุณพัชรินทร์ อินธิราช

อุทิศแด่ นายบัญชา - นางอุดร อินธิราช

คุณอนุชา ทรัพย์แตง

คุณพชร ชลิตตานนท์

คุณศิริทิพย์ ศรีจันดี พร้อมครอบครัว

คุณวันชนะ แช่มช้อยครบุรี

คุณสายสมร แช่มช้อยครบุรี

คุณสุภาภรณ์ ฤทธิ์สำอางค์

ด.ญ.ณัฐกมล ฤทธิ์สำอางค์

Mr.BAO SALEAN

ครอบครัวบัวรอด

คุณตะวัน สีโพธิ์

คุณศุภรัสมิ์ หุ่นโตภาพ

คุณสังวุตา หุ่นโตภาพ

คุณคมิก หุ่นโตภาพ

คุณปุณพจน์ หุ่นโตภาพ

คุณสมฤกษ์ ทีปะสมบัติ

คุณพิชญุตม์ แหวนกร

พิมพ์เผยแผ่เป็นธรรมทาน

เพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่

บรรพบุรุษ บิดา มารดา ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ ผู้มีพระคุณ ญาติสนิท มิตรสหาย เจ้ากรรมนายเวร เจ้าเกณฑ์ชะตา เจ้าที่ เจ้าทาง แม่พระธรณี ผีบ้าน ผีเรือน ที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ สัมภเวสีทั้งหลาย และสรรพสัตว์น้อยใหญ่ทั้งปวง

ขอให้ท่านทั้งหลายจงอนุโมทนาในบุญกุศลนี้ และจงได้รับในบุญกุศลนี้ โดยทั่วหน้ากันเทอญ

ถ้าท่านมีทุกข์ ขอให้พ้นทุกข์

ถ้าท่านมีสุขอยู่แล้ว ขอให้สุขยิ่งๆ ขึ้นไป

ปุญฺญานิ กยิราถ สุขาวหานิ
ควรทำบุญอันนำสุขมาให้
(สํ.ส.๑๕/๓ องฺ.ติก.๒๐/๑๙๘)

หมั่นทำบุญไว้เถิดประเสริฐล้ำ บุญจะนำพ้นทุกข์เป็นสุขี
ไม่เดือดร้อนใจกายสบายดี ทุกทิวาราตรีไม่มีภัย
บุญเปรียบเป็นเพื่อนแท้แน่ประจักษ์ คอยพิทักษ์อวยสุขทุกสมัย
ถึงชีพดับลับตาลาครรไล บุญตามไปช่วยชูชุบอุปการ.

(พุทธศาสนสุภาษิตร้อยกรอง พระครูสีลสังวราภิรัต วัดสะแล่ง จ.แพร่)

รหัสปก C-0578

พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์ จำกัด
106/204 หมู่ 4 ซ.รามอินทรา 68 ถ.รามอินทรา แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพฯ 10230
โทร. 0-2517-7445, 0-2918-0192-3, 0-2918-1336, 0-2918-1338-9, 0-2918-1171-2, 0-2540-7860
โทรสาร 0-2917-9072, 0-2918-1218 มือถือ 081-446-5071, 081-666-0797, 089-784-8758, 089-789-3226
E-mail : **viriya999@gmail.com, viriya_999@yahoo.com**
Website : **www.rvpprinting.com**